

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਨ

The Sikh Bulletin

A Voice of Concerned Sikhs World Wide

April 2005

ਵੈਸਾਖ ਪੜ੍ਹ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

editor@sikhbulletin.com

Volume 7, Number 4

Published by: Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc; Sikh Center Roseville, 201 Berkeley Ave, Roseville, CA 95678. Fax (916) 773-6784
Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc. is a religious tax-exempt California Corporation.

In This Issue/ਤਤਕਰਾ

Editorial	1
Amrit.....	3
Pahul.....	3
Which Banis did the Tenth Guru Recite at the Time of Administering Amrit?.....	5
Akhand Kirtani Jatha Missive on Events of Vaisakhi 1699.....	7
Gurbani, Science and Soul.....	8
What is Christian Heaven.....	13
Furure of Sikh Youth in the West.....	16
RSS had Secret Meetings with Sikh Hardliners....	18
Move to Excommunicate Badal, Aids from Panth.19	
Sikh Federation Appeals for Ousting of Ani-Pantheic Leaders.....	19
Nanavati Submits Report on 1984 Riots.....	20
Virginia State Bar Press Release.....	20
US Shuts Door on Modi Again.....	21
Reformation in Sikhism.....	22
Letters to the Editor.....	23
ਨਾਨਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਹਿ.....	24
ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਹਾਸ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ.....	26
ਕੀ ਸੁਖਮਨੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਹਿਰਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ	
ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ.....	30
Book Page	32

Editor in Chief

Hardev Singh Shergill

Editorial Board

Avtar Singh Dhani

Gurpal Singh Khaira

Gurcharan Singh Brar

Production Associates

Amrinder Singh

Sachleen Singh

The Sikh Bulletin is distributed free around the World. All you have to do is ask. We invite offers of help in distribution in other countries.

You may make copies for free distribution.

Please give us your e-mail address to save postage.

The views expressed by the authors are their own. Please send the feedback and inputs to:
editor@sikhbulletin.com

Our Website: www.sikhbulletin.com

EDITORIAL

AMRIT AND KHANDE DI PAHUL

Being born into a Sikh family, like most others in that situation, this writer always thought himself a Sikh. Neither the Gurdwaras nor schools and colleges that I attended in India had taught me anything about Sikhi. In reality I could be considered an agnostic. When I came to this country in 1960 there were two Gurdwaras in California and one in British Columbia, Canada. I was always far from them. But that really was not a drawback because my experience with Gurdwaras since then assures me that they would have taught me nothing either. A change in circumstances in 1996 brought me to a situation where I had to confront my ignorance of Sikhi. It did not take me long to shed my agnosticism and accept *Guru Nanak's God, the Creator, who is visible in all the Creation*. But to find Sikhs was another matter. For two years my efforts were fruitless. Then in May 1998 I circulated one thousand copies of a letter '*In Search of Sikhs*' (ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼).

This effort resulted in my meeting with S. Gurbakhsh Singh Kala Afghana who introduced me to Vir Bhupinder Singh, whose tapes on explanation of Gurbani I found a refreshing discovery. A few years ago I came across one of his tapes on Amrit:

ਨਾਨਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਹਿ ॥ M2, GGS 1238

nanak amrit ek hai doojaa amrit naahi ॥

O Nanak, there is only One Ambrosial Nectar; there is no other nectar at all.

This was written way before Vaisakhi 1699. Question that rose in my ignorant mind was that if there is no Amrit other than what is referred to in this shabad then how did the 1699 Amrit come into being? Logical solution was to ask those who are knowledgeable about this, our kirtanias and kathakars.

This is not the only reference to 'Amrit', but not one involves any reference to water converting into Amrit. If that were the case then Hindu belief in water of river Ganga being amrit would be irrefutable.

ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵਸੈ ਤੂੰ ਭਾਣੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆਵਣਿਆ ॥ ੧੧੯

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸੁ ਪੀਜੈ ॥ ਪ. ੧੬੧

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸੁ ਚਾਖੇ ॥ ਪ.੩੫੨

ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਾਣੀ ਪੀਵਤੁ ਹੀ ਪਰਵਾਣੁ ਭਇਆ ॥ ਪ. ੩੬੦

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸੁ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੋ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਪੀਵੈ ॥ ਪ. ੪੦੦

I had already made up my mind that at that Vaisakhi the Kirtan Jathas will be asked to refrain from reciting anything from so called 'Dasam Granth' and 'Sakhis'. A very famous ragi Singh was requested to recite the shabad ਨਾਨਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਹਿ, explain it and also refrain from reciting anything from Dasam Granth. He resented the second request and expressed his inability about the first because *'he was not prepared for it'*.

That came as a surprise to me. This was one of a string of disillusionments that I have faced while coming across our *kirtanias* and *kathakars*. Nevertheless, he had a very impressive repertoire of other appropriate shabads from GGS and gave an exceptional performance as was expected of a man of that caliber. But what he said at the conclusion of his presentation raised more questions. What he basically said was that prior to 'khande di pahul' the Gurus used to offer 'charanpahul' to their followers.

The Encyclopaedia of Sikhism also says the same thing¹. "In the history of the Sikh faith, the initiation ceremony has passed through two distinct phases. From the time of Guru Nanak (1469-1539), the founder, up to 1699, charanamrit or pagpahul was the custom. Charanamrit and pagpahul meant initiation by water touched by the Master's toe—the charan and pag both being equivalents of the word 'foot'. In early Sikhism, the neophytes sipped water poured over the Guru's toe to be initiated into the fold."

Ragi Singh could be wrong. He could be trained in a dera. But how could a well thought out and researched Encyclopaedia be wrong? Equally difficult is to imagine Guru Nanak summoning Mardana and asking him to bring a bowl of water for him to dip his toe into it to consecrate it to initiate his Sikhs. Guru Nanak's answer to 'charanpahul' in his own words seems to be resounding **no**:

ਨੀਚੁ ਨੀਚੁ ਨੀਚੁ ਅਤਿ ਨਾਨੁ ਹੋਇ ਗਰੀਬੁ ਬੁਲਾਵਉ ॥੧॥ ੫.੫੨੯

Become the lowest of the low, the very least of the tiny, and speak in utmost humility. || 1 ||
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਨੀਚੁ ਕਰਮਾ ॥ ੫.੧੨

Says Nanak, my actions are contemptible!

ਨੀਚਾ ਅੰਦਰਿ ਨੀਚੁ ਜਾਤਿ ਨੀਚੀ ਹੁ ਅਤਿ ਨੀਚੁ ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ ਵਡਿਆ ਸਿਉ ਕਿਆ ਰੀਸ ॥ ੫.੧੫

Nanak seeks the company of the lowest of the low class, the very lowest of the low. Why should he try to compete with the great?

ਹਰਿ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਹਉ ਆਖਿ ਨ ਸਾਕਾ ਹਉ ਮੂਰਖੁ ਮੁਗਧੁ ਨੀਚਾਣੁ ॥ ੫.੭੩੬

I cannot describe the glorious greatness of the Lord; I am foolish, thoughtless, idiotic and lowly.

Then there is the question of whether the correct expression for the initiation ceremony is 'Khande di Pahul' or 'Amrit'. Some scholars and others very familiar with Sikh affairs tell

us that initially the term used to be 'khande di pahul' and not 'amrit'. Among others, they point out the practice of singing 'peo pahul khande dhar, hove janam suhela'. In the scheme of Brahminical intrusion into Sikh affairs this seems to be yet another.

Principal Harbhajan Singh² has summarized the events of that day as stated by eleven writers. Akhand Kirtani Jatha has also circulated a Missive³. Most charitable comment on all these narratives of the events of Vaisakhi 1699 is that **no two agree with each other and none of them agrees with what is practiced today**. In fact comparison of various editions of the Rehat Maryada itself will show no uniformity. This coupled with the fact that nothing directly attributed to the Guru is found by way of clear instructions about the initiation ceremony leads to many questions. It is obvious that an event of great historical significance took place on Vaisakhi day 1699 but its specifics are lost or we have not been able to find them. Perhaps it is time our scholars looked into this matter. Some of the questions that need answering are:

1. Was the initiation ceremony voluntary or mandatory for all men, women and children?
2. How was and is the *pahul* to be prepared?
3. Which Banis were and are to be recited?
4. Why among the current five *bani*s three are from so called 'dasam granth'?
5. Why did the Guru not include them and any of his other *bani*s in the GGS that he himself bequeathed to us?
6. Did the Guru state, explicitly or implicitly, that any one not partaking 'khande di pahul' is a lesser Sikh or not a Sikh at all?
6. Did the Guru mandate specific appearance for a Sikh?
7. If the Guru instructed his 'khalsa' to do the 'nitname' of certain banis, what instructions did he leave for the rest of the bani in GGS?

Would it be unreasonable to assume that just as Granth Sahib instructs the Muslims about their five prayers⁴:

"The first prayer is praise of God, second contentment, third humility and the fourth is well-being of all. The fifth is keeping five impulses under restraint. These constitute divine prayer (9). O man of Allah, know that all the creation represents one creator. Make this knowledge, your Maudifa (all time uninterrupted prayer). Giving up evil is the water pot used for cleansing body. The faith that there is one God be this your prayer call. Thus you will become an obedient child of God, make this your Burgoo a long horn/trumpet used by Muslim Fakirs. (10). O Mullah earn your livelihood by legitimate means, this is Halal' GGS p.1084", Guru might have something similar to say to his Sikhs? Has not the mere repetitive recitation of 'nitname banis' given us a 'karmkand' to do, given the *nitnamis* false sense of being a better Sikh, distanced them from the rest of the treasure in the GGS and created a rival Granth (Dasam Granth)?

These are taboo questions. But they need to be faced for the survival of Guru Nanak's message. Hardev Singh Shergill

1 page 3

2 page 5

3 page 7

4 SB Feb 2005 p.21

AMRIT

From The Encyclopaedia of Sikhism

AMRIT, derived from Sanskrit *amṛta*, defined variously as not dead, immortal, imperishable; beautiful, beloved; world of immortality, heaven; immortality, eternity; final emancipation; nectar, ambrosia; nectar-like food; antidote against poison; or anything sweet, commonly means a liquid or drink by consuming which one attains everlasting life or immortality. It is in this sense that the word was first used in the Vedic hymns. According to Hindu mythology, *amrit* was extracted by the gods by churning the ocean with the assistance of the demons and it was by drinking it that the gods became immortal. A similar concept of an immortalizing drink also exists in Greek and Semitic mythologies wherein it is variously called ambrosia, nectar or *ab-i-hayat*. In the Sikh tradition, *amrit* is not some magical potion that would confer upon the consumer an unending span of life or bring about automatic release from the cycle of birth, death and rebirth. The term is however retained figuratively to signify what leads to such release. In this sense, *amrit* is not something external to man "but is within him and is received by God's grace" (GG, 1056, 1238). In the holy hymns, *amrit* is repeatedly equated with *nam*, the Name, or *Sabda*, the Word (e.g. GG, 729,644,538, 394). It is *amrit* of the True Name which when imbibed quenches and satiates all appetites (GG, 594).

Amrit is also used in *gurbani* in the adjectival sense of sweet, delicious, good, sweet-sounding, etc. in phrases such as *amritu bhojanu namu hari* — God's Name is delicious food (GG, 556), *amrit katha*—dulcet discourse (GG, 255), *amrit dristi*—immortalizing glance (GG, 191), *amrita pria bachan tuhare* — sweet are Thy words, O Dear One (GG, 534). Guru Amar Das in an *astpadi* (eight-stanza hymn) in *Majh* measure describes different characteristics of *amrit* such as eradicator of egoity, producer of *amrit* effect, a means to *liv* (concentration,) and giver of happiness (GG, 118-19).

This *amrit* of God's Name is realized from within the self and can be realized at any hour of day or night, but the best time conducive to realization is the last quarter of night or the early morning to which Guru Nanak refers as *amrit vela* when the devotee may contemplate the greatness of God (CG, 2). Guru Arigad says that during early morning, the last quarter of night, the awakened ones develop a fondness for cultivating the True Name (GG, 146). Historically, *amrit* in the Sikh tradition refers to the baptismal water Guru

Gobind Singh, Nanak X, consecrated for the initiatory rites promulgated in supersession of *charan-amrit* at the time of the creation of the Khalsa brotherhood. This is called *Khande da Amrit* or nectar touched with the double-edged sword. See PAHUL

PAHUL

From The Encyclopaedia of Sikhism

PAHUL or *amrit sanskar*, is the name given in the Sikh tradition to the ceremony of initiation. The word *Pahul* is a derivative from a substantive, *pahu*—meaning an agent which brightens, accelerates or sharpens the potentialities of a given object. *In the history of the Sikh faith, the initiation ceremony has passed through two distinct phases. From the time of Guru Nanak (1469-1539), the founder, up to 1699, charanamrit or pagpahul was the custom. Charanamrit and pagpahul meant initiation by water touched by the Master's toe—the charan and pag both being equivalents of the word 'foot'. In early Sikhism, the neophytes sipped water poured over the Guru's toe to be initiated into the fold. Where the Guru was not present, masands or local sangat leaders officiated. A reference to initiation by charanamrit occurs in Bhai Gurdas, Varan, 1.23, born 12 years after the passing away of Guru Nanak. The practice continued until 1699 when, at the time of the inauguration of the Khalsa, Guru Gobind Singh introduced khande di pahul, i.e. pahul by khande, the double-edged steel sword. This was done at Anandpur at the time of Baisakhi festival on 30 March 1699, in a soul-stirring drama. At the morning assembly of the Sikhs drawn from all four corners of India, Guru Gobind Singh, sword in hand, proclaimed, "My sword wants today a head. Let any one of my Sikhs come forward. Isn't there a Sikh of mine who would be prepared to sacrifice his life for his Guru?" To five similar calls successively made, five Sikhs offered their heads one after the other. They were Daya Singh, Mohkam Singh, Sahib Singh, Dharam Singh and Himmat Singh. Guru Gobind Singh proceeded to hold the ceremony of initiation to mark their rebirth as new men. Filling an iron bowl with clean water, he kept stirring it with a two-edged sword while reciting over it five of the sacred texts, banis—Japu, Jap, Savaiyye, Chaupai and Anand (stanzas 1-5, and 40). The Guru's wife, Mata jitoji (according to some, Mata Sahib Devan) poured into the vessel sugar crystals, mingling sweetness with the alchemy of iron. The five Sikhs sat on the ground around the bowl reverently as the holy water was being churned to the recitation of the sacred verses. With the recitation of the five banis completed, khande di pahul or amrit, the Nectar of Immortality, was ready for administration. Guru Gobind Singh gave the five Sikhs five palmsful each of it to drink. The disciple sat bir-asan, i.e. in the posture of a warrior with his left knee raised and the right knee touching the ground. Every time the Guru poured the nectar into his palms to drink, he called out aloud, "Bol Vahiguruji ka*

Khalsa Vahiguru ji ki Fateh (Utter, Hail the Khalsa who to the Lord belongs; the Lord to whom belongs victory)." The Sikh repeated the blessed utterance. After the five life-giving draughts had been thus administered, the Guru sprinkled the holy liquid into his face gazing intently into his eyes. He then anointed his hair with the nectar. In the same manner, Guru Gobind Singh initiated the other four one by one. At the end, all five of them were given the steel bowl to quaff from it turn by turn the remaining elixir in token of their new fraternal comradeship. Then, following the Guru, they repeated Vahiguru five times as *gurmantra* and five times recited the Mul Mantra. They were given the common surname of *Singh*, (meaning lion) and enjoined to regard themselves as **the Khalsa, i.e. the Guru's own**. They were told that their rebirth into this brotherhood meant the annihilation of their family ties (*kul nas*), of the occupations which had formerly determined their place in society (*krit nas*), of their earlier beliefs and creeds and of the ritual they observed. Their worship was to be addressed to none but Akal, the Timeless One. They were ever to keep the five emblems of the Khalsa—*kesa* or long hair and beard; *kangha*, a comb tucked into the *kesa* to keep it tidy in contrast to the recluses who kept it matted in token of their having renounced the world; *kara*, a steel bracelet to be worn round the wrist of the right hand; *kachchha*, short breeches; and *kirpan*, a sword. In the *rahit* or code of conduct promulgated for the Sikhs on that day were the four prohibitions, i.e. the cutting or trimming of hair, fornication or adultery, *halal* meat or flesh of animal slaughtered with the Muslim ritual, and tobacco.

The five were designated by Guru Gobind Singh as Panj Piare, the five beloved of the Guru. He now besought them to initiate him into their brotherhood, and asked them to prepare *khande di pahul*. The Panj Piare churned the holy water following the Guru's example and administered to him the vows they had received from him. Even his name changed to (Guru) Gobind Singh. Many Sikhs then volunteered to undergo initiation.

The five who took the next turn were Ram Singh, Deva Singh, Tahal Singh, Ishar Singh and Fateh Singh. They were called by the Guru Panj Mukte, the Five Liberated Ones. According to the *Guru kian Sakhian*, in the next row stood Mani Ram, Bachittar Das, Ude Rai, Anik Das, Ajab Das, Ajaib Chand, Chaupat Rai, Diwan Dharam Chand, Alam Chand Nachna and Sahib Ram Koer, followed by Rai Chand Multani, Gurbakhsh Rai, Gurbakhshish Rai, Pandit Kirpa Ram Datt of Mattan, Subeg Chand, Gurmukh Das, Sanmukh Das, Amrik Chand, Purohit Daya Ram, Barna, Ghani Das, Lal Chand Peshauria, Rup Chand, Sodhi Dip Chand, Nand Chand, Nanu Ram of Dilvali, and Hazari, Bhandari and Darbari of Sirhind.

Khande di pahul thus supplanted *charanamrit*. Since then initiation has been by *amrit* or holy water prepared in the manner laid down by Guru Gobind Singh. For the novitiates the same ceremony will be repeated. Panj Piare chosen at any place for their piety and reputation will officiate, in the presence of the Guru Granth Sahib attended by a Granthi. Among the Panj Piare could be women too, as there could be among the novitiates. No particular age is prescribed for initiation. It could take place any time the novitiate is able to appreciate the significance of the ceremony and is prepared to abide by the discipline it imposed. A *patit*, an apostate or lapsed Sikh guilty of committing a *kurahit*, i.e. violation of any of the prohibitions laid down by Guru Gobind Singh, will have to go through the same ceremony to have himself reinitiated and readmitted into the Khalsa fold. Khalsa *rahit* or discipline flowing from *khande di Pahul* has been sought to be codified in *Rahitamas*, manuals of conduct. Some of these are attributed to Guru Gobind Singh's contemporaries such as Bhai Daya Singh, Bhai Chaupa Singh and Bhai Nand Lal.

Directions with regard to the conduct of the *amrit* ceremony as issued by the Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee in its publication *Sikh Rahit Maryada* are as follows:

- a) The initiation ceremony may be conducted in any quiet and convenient place. In addition to the Guru Granth Sahib, presence of six Sikhs is necessary: one *granthi* to read from the Guru Granth Sahib and five to administer the rites.
- b) Both receiving initiation and those administering it should bathe and wash their hair prior to the ceremony.
- c) Any Sikh who is mentally and physically "whole" (man or woman) may administer the rites of initiation provided that he himself had received the rites and continues to wear the five K's, i.e. Sikh symbols each beginning with the Gurmukhi letter "ਕ".
- d) Any man or woman of whatever nationality, race or social standing, who is prepared to accept the rules governing the Khalsa community, is eligible to receive initiation.
- e) No minimum or maximum age limit is stipulated for those receiving initiation.
- f) Those undergoing initiation should have the five K's (unshorn hair, comb, shorts, sword, steel bangle). No jewellery or distinctive marks associated with other faiths may be worn. The head must be covered.
- g) Anyone seeking readmission after having resiled from his previous pledges may be awarded a penalty by the five administering initiation before being readmitted.
- h) During the ceremony, one of the five Piare ("five loved ones"—representing the first five Sikhs), stands and explains the main rules and obligations of the Khalsa Panth.

These are to love and pray to one God, to read, study and live according to the Sikh teachings, and to help and serve humanity at large.

Those receiving initiation are then asked if they are willing to abide by these rules. If they indicate their assent, one of the five says a prayer for the commencement of the preparation of the *Amrit* (Nectar) and a lesson or passage from the Guru Granth Sahib randomly opened is read. Clean water and sugar or other soluble sweet is placed in the bowl which must be of steel. The five now position themselves around the bowl in the *bir asan* position (kneeling on the right knee with the weight of the body on the right foot, and the left knee raised). Having so positioned themselves they commence to recite the following:

The *Japji Sahib*, *Jap Sahib*, *Ten Svaiyyas* (*Saravagsudh vane*), *Benti Chaupai* (from *Hamri karo hath dai rachchha to dusht dokh te leho bachai*) and the first five verses and the last verse of *Anandu Sahib*.

Anyone who is reciting these prayers should place his left hand on the edge of the bowl and stir the nectar with a short sword held in the right hand. The others participating in the ceremony should place both hands on the edge of the bowl and concentrate and meditate on the nectar. After the completion of these prayers, one of the five says the *ardas*, after which the nectar is served. Only those who have sat through the whole ceremony may be served. The Nectar is received by those being initiated whilst sitting in the *bir asan* position (previously described) with the hands cupped, right on left, to receive the nectar. This is received five times in the cupped hands; each time after receiving the nectar, the person being initiated says "Vahiguru ji ka Khalsa, Sri Vahiguru ji ki Fateh." This salutation is repeated each time the nectar is sprinkled on the eyes (5 times) and hair (5 times). The remainder of the nectar is then shared by those receiving initiation, all drinking from the same bowl.

After this, all those taking part in the ceremony recite the Mul Mantra in unison:

There is one God; His name is truth,
The all-pervading Creator,
Without fear, without hatred;
Immortal, unborn, self-existent.

One of the five then details the rules and obligations applying to the initiates. "From now on your existence as ordinary individuals has ceased, and you are members of the Khalsa brotherhood. Your religious father is Guru Gobind Singh (the tenth and last Guru, founder of the Khalsa brotherhood) and Sahib Kaur your mother. Your spiritual birthplace is Kesgarh Sahib (birthplace of the Khalsa) and your home Anandpur Sahib (the place where Guru Gobind Singh inaugurated the Khalsa). Your common spiritual parentage makes you all brothers and you should all forsake your

previous name (surname) and previous local and religious loyalties. You are to pray to God and God alone, through the scriptures and teachings of the ten Gurus. You should learn the Gurmukhi script if you do not know it already and read daily the *Japji*, *Jap*, *Das Svaiyye*, *Sodaru Rahrasi* and *Sohila*, and should hear or read the Guru Granth Sahib. You must keep the five K's and are forbidden to:

- i) smoke tobacco or take drugs;
- ii) eat meat killed by ritual slaughter (i.e. according to Muslim or Jewish rites);
- iii) commit adultery;
- iv) cut your hair

Anyone who contravenes any of these rules has broken his *amrit* vows. He must go through the ceremony afresh after a suitable penance if the contravention has been deliberate. Members of the Khalsa must be always ready to work for the community and should donate one tenth of their income for the furtherance of religious or social work.

- J) The newly initiated Sikhs are told not to associate with:
- i) the followers of Prithi Chand, Dhir Mall, Ram Rai or other breakaway groups;
 - ii) those who actively oppose Sikhism;
 - iii) those who practise infanticide;
 - iv) those who take alcohol, tobacco or drugs;
 - v) those who wed their children for monetary considerations;
 - vi) those who perform any rite or ceremony not sanctioned in Sikhism;
 - vii) apostate Sikhs who do not adhere to the five K's.

k) *Ardas* is then said and followed by the reading of the *hukam*. Finally, any of those present with a name that was not chosen using the Guru Granth Sahib, are asked to choose a new name in the customary manner. The ceremony is then concluded with distribution of *karah prasad*, which, to emphasize the new brotherhood, is eaten by those newly initiated from a common plate.

BIBLIOGRAPHY

1. *Sikh Rahit Maryada*. Amritsar, 1975
2. Kuir Singh, *Gurbilas Patshahi 10*, ed. Shamsheer Singh Ashok. Patiala, 1968
3. Kapur Singh, *Pardsaraprasna*. Amritsar 1989
4. Cole, W. Owen, and Piara Singh Sambhi, *The Sikhs: Their Religious Beliefs and Practices*. Delhi, 1978
5. Sher Singh, ed.. *Thoughts on Symbols in Sikhism*. Lahore, 1927

WHICH 'BANIS' DID THE TENTH GURU RECITE AT THE TIME OF ADMINISTERING 'AMRIT'?

-Principal Harbhajan Singh, Satnam Singh-

This information we have culled from Prof. Piara Singh Padam's book 'Rehatnamas' and from the book on 'rehat maryada' published by the Chief Khalsa Diwan. Here to be brief, we will mention only different references given about

the 'banis' recited/read at the time of administering 'amrit'. Detailed information can be had from the concerned books.

(1) Rehatnama Bhai Daya Singh (Piara): A good Sikh partakes of 'amrit' of Sri Amritsar. First, he reads or recites complete Jap ji, from the beginning to the end and the Chaupai. Which Chaupai (quartet)? (There is no indication.) He reads five different sawaiyas: 1. Srawag 2. Dinan Ki Pritpal 3. Papp smooch Binasan 4. Sat sdaiv suda brat, and 5 five stanzas of Anand Sahib. He stirs the 'amrit' with a kirpan towards himself. Then one Singh places a kirpan beside him. (Note: Here there is no mention of Jaap Sahib and complete Anand Sahib. There is however mention of stirring 'amrit' with a **Kirpan**.)

(2) Bhai Chaupa Singh (Tenth Gurus's Hazuri Sikh): Then the perfect Guru Sahib started testing the Panth. On the seventh day of Sawan, 1756 Sambat, the consecrated drink was sought to be prepared. Guru Sahib said, "Chaupa Singh, bring water in a bowl." When water was brought, Guru Sahib commanded, "Hold the 'Khanda' (double edged sword) and stir the contents of the bowl." Then all the five started reading out 'swaiyas' each. Which five? Daya Singh.... Sahib Singh.... Himmat Singh.... Dharam Singh.... Mohkam Singh...?. When these five Singhs started reading out 'swaiyas', then **Sahib Chand Diwan** made a request, "True Sovereign, if 'ptashas' (sugar bubbles) are put in the bowl, it will be better." In the meanwhile, Mata Shakti, Mata Sahib kaur, assuming the form of the 'devi' (goddess) put sugar bubbles in the bowl. The perfect Guru Sahib took five palmfuls and put them on the eyes, and five palmfuls in the hair. Then he recited the following 'swaiya' from the 'Chandi Charitar':

"Deh Shiva war mohey ehay
Shubb karman te kabhon na taron.

Na daron ar siyon jab jaye laron nishchay kar apni jeet karon.
Ar Sikh hon apne hi mann ko eh lalach han gun ton ochron.

Jab aav ki audh nidhan baney
At hi run mein tab joojh maron.

[O God of power, bless me,

That nothing deters me from gracious deeds.

And when fight I must, I fight for sure to win.

That I am instructed in wisdom only by my higher mind,

That I crave ever to utter thy praise.

When comes the end of my life,

I die fighting in the thick of a (righteous) war']

Guru Sahib administered 'amrit' to the five Singh with his own hands. Next day, more Sikhs requested the Master that they too be administered 'amrit'. He said, 'prepare 'Karah Parshad' and have it from the five Singhs after reading 'swaiyas'.

[Note: This 'Maryada' (practice) too does not accord with any current practice or any other practice.]

(3) According to Guru Bilas Patshahi Daswin: [Author: Bhai Koer Singh, p-128] It is considered to have been written in 1808 sambat, i.e. 1751 A.D. about 43 years after the passing away of the Tenth Guru]

'Sarita jal leen achhoot mangaye kay,

Patar loh mein tan prabh beray.

Parhtey su udass hai mantron ko,

Prabh thadhey hai app bhaiye so saverey.' (p-25)

[Note: Here there is only a mention of reading 'mantra' (mool mantra)]

(4) Bansa wali nama: [Genealogical Tree] of the ten Guru Sahibaan written by Bhai Kesar Singh Chhiber (11826 Sambat). According to this writing:

Guru Sahib said: 'Get a bowl of water at once.'

When it was brought, Guru Sahib gave 'karad' (knife) to a Sikh and asked him to stir the water in the bowl. Then Guru Sahib asked him to read aloud Japu Ji Sahib and Anand (Tenth part).

Here it is worth nothing that Chhiber has used the word 'karad' instead of Khanda and has mentioned the reading out of two 'banis' 'Jap' and 'Anand'.

[Sikh Sanskar atey maryada-Chief Khalsa Diwan, p-63]

(5) History of the Sikhs, written by Khushwant Rai: 1811 sambat, i.e. 1754 A.D. In the peperation of 'amrit' there is mention of reading aloud only five swaiyas. (p-63).

(6) Pracheen Panth Parkash, written by Bhai Rattan Singh Bhangu, edited by Bhai Vir Singh Ji, published in 1941 A.D. Var Bhagauti, first pauri (stanza) swaiya No. 32, Tribhangi Chhand-Khag Khand.

[Note: Here there is mention of reading of reciting three different 'banis', which are different from those that are read these days.]

(7) 'Suraj Parkash' written by Bhai Santokh Singh Ji: Banis read at the time of preparing 'amrit' are: Jap Ji, Swaiyas, five stanzas of Anand Sahib. [Note: Here is no mention of reading out Jaap Sahib and Chaupai. Only reading out five 'pauris' (stanzas) of Anand Sahib have been mentioned.]

(8) Guru Panth Parkash: {Giani Gian Singh}, edited by: Singh Sahib Giani Kirpal Singh, p-1573: 'Jap Ji Sahib-5pauris, Jaap Sahib-5 pauris, Das Sudh, Anand Sahib, and Chaupai.

[Note: Here is mention of reading out five 'pauris' each of Jap Ji Sahib and Jaap Sahib and this too is not clear which 'Chaupai' should be read out-the one in the beginning of 'Akal Ustat' "Pranvo aad ek nirankara" or the 27-pad kabiyo vach Chaupai from 377 ti 404 Chaupadas of Charitar No. 405 of 'Charitro Pakhiyan'?.]

(9) **'Gurbilas Patshahi 10'**: written by *Bhai Sukha Singh of Patna Sahib*: The author has mentioned the reading out of some 'mantras' while preparing 'amrit'. He has not mentioned the reading out of any particular 'bani' or 'banis'.

(10) **'Guru Sobha; Likhari, Kavi Senapati (Singh)**: Guru Gobind Singh's poet Laureate Senapati (Singh) in his book 'Guru Sobha' has not described any method of administering the 'pahul of Khanda' (consecrated drink prepared with Khanda-two edged sword). He has only mentioned the 'kurehats' (breach of Sikh code of conduct) like mundan (tonsuring), smoking hookah and having relations with 'minas' or 'masands'.

(11) **Sri Kalgidhar Chamatkar, written by Bhai Vir Singh:**

Bhai Vir Singh Ji writes the following on page 27-28: "At the place where yesterday Sikhi was put to test, today there is a throne around which the devotees are sitting. 'Karah Parsad' (sweet pudding) for 1100 is kept on white sheets. On the throne is sitting Guru Gobind Singh Ji apparelled in white. Before him lies a shining steel bowl containing water with a two-edged sword in it. In front of him are standing the five Sikhs of yesterday, the liberated ones, who had offered their heads. They too are clad in white. Guru Sahib spoke to them- the five- "Waheguru' is the 'gurmantra' chant it with perfect concentration." While the 'Five' got busy in chanting 'Waheguru', Guru Sahib himself started stirring the 'Khanda' in the bowl and reciting 'banis'. Standing before the 'Five' who had offered their heads, he made one of them recite the 'mool mantra' five times. Then he gave him five palmfuls of 'amrit' sprinkled it on his eyes and put five palmfuls in his hair. In this manner he administered 'amrit' to the 'Five.'

{ Note: Here there is no mention of the 'banis' that were read or recited. The Five beloved ones too had been chosen a day before. Next day, one of them was made to recite the 'mool mantra' five times] (Based on the article published in the *Khalsa Samachar* of 6-13 April 2000).

History does not testify at all that the Tenth Guru, while preparing 'amrit' with 'Khanda' recited the five 'banis', which are recited now-a-days. Making such a claim is like making a ball of salt. In such a situation, what should be done? Our humble submission is that in the entire literature written before the Singh Sabha movement, there is no mention about the recitation of the five 'banis' which are recited these days while preparing 'amrit'. It appears that before the Singh Sabha Movement there was no definite tradition regarding the recitation of 'banis' at the time of administering 'amrit'. It varied from group to group, and 'dera' to 'dera' (seminary). For details see *Dr. Rattan Singh Jaggi's book on 'Dasam Granth' (page 36-37)*.

Humble Inquiry

The new preachers of Gurmat philosophy should kindly tell us on what grounds they wish to change the 'rehat maryada' that has been followed by the SGPC for the last 65 years with

the general approval of the Panth. They have no evidence in Sikh history and religious literature for doing so. Without conducting any research, it is baseless on the part of some individuals and institutions to claim that they are in favor of introducing the 'rehat maryada' followed by Guru Gobind Singh Ji on the Baisakhi of 1699. It is based on the imagination and is against Panthic unity. Some persons claim that they support the 'rehat maryada' coming down to them from generation to generation for over three centuries. Such a claim is hollow and ridiculous in view of the evidence adduced above. It can be asked humbly: How did the 'maryada' which did not come down in the same form to Guru's court writers, contemporary historians and writers, come to our present day venerables belonging to different institutions and groups? Have these honorable men ever thought if Sri Guru Arjan Dev Ji had not compiled the entire 'Gurbani' in one authentic volume and had accepted the tradition of passing it on from generation to generation, what our fate would have been today? It should be remembered that the unique, universal, eternal, and everlasting existence of the Panth depends on 'dhur ki bani' 'Guru Shabad' and the immortal directions contained in Sri Guru Granth Sahib

AKHAND KIRTANI JATHA MISSIVE ON EVENTS OF VAISAKHI 1699

Dear Colleagues:

The following excerpt has been taken from the missive of AKJ being circulated to various Internet Groups for distribution on Vaisakhi.

I don't want to discuss this on any Internet Group, therefore, I am approaching you personally to have your views on this topic. I am thinking to report these views in the forthcoming issue of *Understanding Sikhism - The Research Journal*.

Thanking you and looking forward hearing from you.

Prof Devinder Singh Chahal, PhD Editor-in-Chief
UNDERSTANDING SIKHISM, The Research Journal
4418 Martin Plouffe, Laval, Quebec, Canada, H7W 5L9
Phone: 450 681-1254, Fax: 760 281-8061

Many people have commented on the events of that day. However below is the version that "**Abu-ul-Turani**" has narrated in his book or memoirs presumed to be held in the archives of the **Aligarh University**. It is a record of accounts that are **supposedly eye-witnessed** by "**Abu-ul-Turani**", who was under the employment of **Emperor Aurangzeb**. The Emperor had instructed him to keep a watchful eye on **Sahib Siri Guru Gobind Singh ji**, and act as the **Emperor's informer** to keep him informed of all the activities and movements of **Guru Sahib**.

"The day Guru Gobind Singh prepared the nectar at "Anandpur", the congregation was estimated to around thirty five to forty thousand sikhs who had come from far and wide. I had seen the grandeur of the "Mughal Darbars" but this "Guru's Darbar" had a charm of its own - simply majestic and beyond comparison.

*The Guru came on the stage and after drawing his sword demanded a "head" from the Sangat present. This awesome call from the Guru sent a shiver to spines of the sikhs present in the congregation. Amidst all this a brave person emerged from the crowd and with his clasped hands humbly presented himself to the Guru. **The Guru, with one stroke of his sword, beheaded the sikh in front of all the stunned 'sangats', and again asked for another 'head'.***

Another person who came on the stage was similarly beheaded. The Guru made the eerie call again and simultaneously three devout sikhs came on the stage and met the same fate under the merciless sword of the Guru.

The stage was a ghastly sight with the torsos and heads of the five drenched in pools of blood. All the trace of blood diminished after the Guru cleaned it with water. The Guru then medically joined each head on a different body and thereafter covered them with white sheets

*He then ordered a stone urn and on top of it he put an iron pot in which he added some water. He put his sword in it and started moving it, while chanting some words. He took some time and during this period some woman from the Guru's household came and put something in the pot. The nectar (Abe-Hayat) was now ready. **The Guru then removed the white sheets from one body and poured the nectar into the dead man's mouth, on the hair and on the body.** While he was performing this ritual he kept on pronouncing "Waheguru ji ka Khalsa, Waheguru ji ki Fateh" (The Khalsa belongs to the Almighty and to the Almighty is the victory). To the amazement of the 'sangats', the person sat up and loudly chanted "Waheguru ji ka Khalsa, Whегuru ji ki Fateh". The whole congregation was aghast and taken aback by this miracle. **The Guru did the same to the rest of the four bodies and they also like their counterpart rose up with shouts of "Waheguru ji ka Khalsa, Waheguru ji ki Fateh".***

The Guru then took these five sikhs into a tent and after some time they emerged wearing new The Guru named them Daya Singh, Dharam Singh, Himmat Singh, Mohkam Singh and Sahib Singh and consequently changed his name from Gobind Rai to Gobind Singh. What happened in front of my eyes completely entranced me, and my heart longed to be in the Guru's eternal feet. With a lump in my throat, I approached the Guru and begged him to baptize me and take me in his abode. The Guru smiled and baptized me and named me 'Ajmer Singh'. Thus with the Guru's blessing I attained absolute bliss. This was the last report I sent to Aurangzeb in which I mentioned that the Guru was not an ordinary person but was 'Allah' Himself. Furthermore I warned the Emperor that his enmity towards the Guru will lead to the downfall and destruction of the Mughal Empire."

GURBANI, SCIENCE AND SOUL

Dr. Sukhraj S. Dhillon, PhD, Cary, NC, USA

[Reproduced with permission from: Understanding Sikhism Res. J. Vol .7, No.1 pages 59-63, 2005]

Abstract:

All religions believe in the existence of SOUL in human body. Sikhism considers SOUL (*atma*) to be part of UNIVERSAL SOUL (*parmatma*), which is GOD. While all religions admit the existence of soul, but they differ in what happens after death. Sikh and Hindu concept of soul revolves around transmigration and reincarnation. Muslims and Christians believe in the Day of Judgment when its fate will be decided. All the followers have faith in their religions but if we believe in one and the same God (as Sikhs do), then both views cannot represent the truth that God made two types of souls. It's time for scientific evaluation to form a logical opinion. The concept of soul/God is explained using scientific logic and the theory that the entire universe is energy. According to law of thermodynamics, this energy can neither be created nor be destroyed. Everything in the universe came from this 'Energy' and will go back to this 'Energy' (because energy can convert into matter and matter can convert into energy). 'Everything' means all matter including human beings and all other beings. It is concluded that scientific concept enhances our understanding of religion, and is not about damaging a religious faith or creating a new religion, sect or movement.

Discussion:

Faith and Science

For an enlightened mind there is no conflict between science and religion/spirituality. In fact science strengthens our faith by providing eyes. Without science, we have faithfuls who believe that bacteria and viruses from holy places (Ganges, *sarovar*) are less infectious. They also believe that Guru Sahib performed miracles of attaching separated heads to the bodies of *panj piaras* (Abu Terani cited by G.S. Kulim in Sikh Diaspora Digest 1154 Message 10, 2004). Einstein was not out of order when he said: *Religion without science is blind. Science without religion is lame.*

We need knowledge of science to understand religion for spiritual growth, the real purpose of any religion. Whether scientist or not we should be able to recognize that science is a modern tool, whether for modern conveniences, or to understand the nature, or to understand Gurbani and soul. The conflict is nothing more than religious ego of insecure followers in the name of faith. Science improves our understanding when something is discovered. It is not there to change anything. In this very elementary example, science has proved that earth is round, but there was and perhaps still is "flat earth society" who does not believe in science's proof that earth is round. And science has no purpose of changing their (flat earth believers) mind, if they

do not want to. So any fear of science changing the Gurbani philosophy is unfounded. In fact, science may improve our understanding of Gurbani incorporated in the Aad Guru Granth Sahib (AGGS) [1] making it a universal scripture in the modern era of science and technology.

In this age of science and technology, we cannot ignore scientific impact on religion. I tend to believe what Geneticist Dean Hamer of Harvard said in his recent book [3] "God Gene" that spirituality is in our nature (genetic-DNA: probably involving many different genes), which is nurtured by proper environment. Whether we admit it or not, science and technology has become a modern day religion although it is perceived as enemy of religion by many theologians. Today, the risk and damage to religion is only when scientific logic breaks myths. Surveys show that more than 95 percent of Americans believe in God, while 90 percent meditate or pray [3]. However, church attendance has been declining in the United States ever since the 1950s. More and more people feel that churches place too much emphasis on organization [rituals] and not enough on spirituality. As noted in one Gallup poll, "believing is becoming increasingly divorced from belonging."

Sikh philosophy interpreted in the real perspective is an exception. The simple facts such as creator and creation are not separate:

ਖਾਲਿਕੁ ਖਲਕ ਖਲਕ ਮਹਿ ਖਾਲਿਕੁ ॥

AGGS, Kabir, p 1350.

The Creation is in the Creator, and the Creator is in the Creation.

And there is no immaculate conception. AGGS, Kabir, p 872.

ਜੈਸੇ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਬਿਨੁ ਬਾਲੁ ਨ ਹੋਈ ॥

Without a mother and a father there is no child.

And no rising from the dead-- resurrection: AGGS, Kabir, p 1366.

ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰੈ ਬਾਰ ॥

Kabir: Precious human existence does not just come over and over again.

The above phrases make it scientific and have no problem with science. Science and religion have traditionally been treated like oil and water - they do not mix. The reason for this polarization is embedded in the idea that religion is a form of subjective fundamental belief whereas science is objective verifiable phenomenon. In existence observe, and see how polar opposites are functioning together, hand in hand, as complementary. That has not been done yet for science and religion. The East has lived religiously - that is one pole - and because it has lived religiously it has not been able to produce good science.

The West has lived scientifically, and because of its science it has lost track of religion and spirituality. Now for the first time in this Space Age and Internet, the East is no more East and the West is no more West. The earth is becoming one: the earth is becoming one global village. This is the time when the reconciliation between science and religion can be seen, can be understood. (*Editor: This may be the reason that India is now producing many scientists in these days.*)

Humanity is entering into a new phase; a new consciousness is to dawn. There have been Buddhas and there have been Albert Einsteins, but we are still waiting for a Buddha who is also an Albert Einstein or an Albert Einstein who is also a Buddha. In his last days Albert Einstein, however was very interested in spirituality and religion. Nanakian philosophy put in proper perspective is quite scientific and logical. Rather than underscoring the conflict between religion and science and point to their mutual exclusivity, we need to unravel the strands in both and see the extent to which one augments the other.

Attaining scientific knowledge is not about damaging a religious faith or creating a new religion, sect or movement, but in fact is about understanding and loving every religion. The understanding of science, religion, and spirituality can fulfill our scientific as well as spiritual needs in this modern era of science and technology. We need scientists from various fields such as biologists, microbiologists, geneticists, molecular biologist, biotechnologists, and biochemists to interpret Gurbani. We can no more depend on theologians to do justice, if we want to understand our scriptures in the real perspective.

"The significance and joy in my science comes in those occasional moments of discovering something new and saying to myself, 'So that's how God did it.' My goal is to understand a little corner of God's plan. -- Henry Schaefer, Professor and Director of the Center for Computational Quantum Chemistry

It does not do a justice when we challenge science by taking few science courses or none at all. For example, to relate the concept of "Soul/DNA/energy..." with Gurbani is lot more complicated than many of us assume. It's a simple fact that just to master (not completely) one discipline of science takes almost lifetime commitment. And we have so many specialties and sub-specialties in science related fields. It is no more physics, chemistry, biology or just medicine and technology - there are hundreds if not thousands of specialties. One of the exciting disciplines is to analyze mind-body connection in terms of emotions and changes in body chemistry and physiology. To understand science is lifetime commitment. It is unfortunate that someone with no science background blindly starts challenging use of science in Gurbani. I am not sure if the same applies to

theology. We do not need theology courses to recognize our spirituality.

It's the balance between material, psychological, and spiritual dimensions that make a wholesome life, and this union brings feelings of comfort and security. However, this unified perspective cannot be forced on anyone until his or her consciousness is prepared to accept it.

The Concept of Soul and Its Relationship with God:

All religions believe in the existence of soul, and Sikhism considers SOUL (*atma*) to be part of Universal Soul, which is GOD (*Parmatma*):

ਆਤਮ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਾਮ ਮਹਿ ਆਤਮੁ॥ AGGS, M 1, p 1153.

God is in the Soul and the Soul is in the God.

The same concept is repeated at various pages of the AGGS. For example:

ਆਤਮ ਦੇਉ ਦੇਉ ਹੈ ਆਤਮੁ ਰਸਿ ਲਾਗੈ ਪੂਜ ਕਰੀਜੈ॥ AGGS, M 4, p 1325

The soul is divine; divine is the soul. Worship Him with love.

ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਰਾਮੁ ਹੈ ਆਤਮ ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਾ ਹੇ॥ AGGS, M 1, p 1030.

The soul is the Lord, and the Lord is the soul; contemplating the Shabad, the Lord is found.

Concept of God and Soul:

We can have scientific explanation to the concept of Soul - God (*atma-parmatma*) (individual soul as part of universal soul) from Gurbani. God and Soul is explained by Guru Nanak as the 'Jot', which is scientifically 'Energy'. Scientifically everything in this universe came from this 'Energy' and will go back to this 'Energy'. 'Everything' means all matter including human beings and all other beings.

ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ ॥

AGGS M1, Page: 663

sabh meh jot jot hai so-ay. tis kai chaanan sabh meh chaanan ho-ay

The Divine Light is within everyone; You are that Light.

Yours is that Light which shines within everyone.

Guru Nanak still goes further that this 'Energy' came from 'Sunn'. The 'Sunn' means 'Nothingness' (Primal Void) and 'Nothingness' means 'Everything'.

ਅਗਨਿ ਪਾਣੀ ਜੀਉ ਜੋਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ਸੁੰਨੇ ਕਲਾ ਰਹਾਇਦਾ ॥੨॥

ਸੁੰਨਹੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਉਪਾਏ ॥ ਸੁੰਨੇ ਵਰਤੇ ਜੁਗ ਸਬਾਏ ॥

AGGS M1, Page: 1037

agan paanee jee-o jot tumaaree sunnay kalaa rahaa-idaa. ||2|| sunnahu barahmaa bisan mahays upaa-ay. sunnay vartay jug sabaa-ay.

Your Light pervades fire, water and souls; Your Power rests in the Primal Void. ||2 || From this Primal Void, Brahma,

Vishnu and Shiva issued forth. This Primal Void is pervasive throughout all the ages.

A universal mind or one mind or one God of which we are part of is universal energy, because "the universe is all energy and the energy is all universe." Albert Einstein discovered: the energy can convert into matter and matter can convert into energy. The basic units: atoms and subatomic particles - that form molecules, and cells, and tissues, and organs, and individuals, are our common origin. The atoms and subatomic charged particles do not grow old and are ageless and timeless. We can call these basic units of matter as soul (*atma*) created from the energy of the universe (*parmatma*) - the two are inter-convertible and represent *atma-parmatma*. The atoms in a child or a seedling are no younger than that of a wrinkled person or a yellowing leaf. That is why we can say that soul is eternal and never ages or dies, if we choose to say so.

It's only when we look at life in a specific form, we fall victims to our separation from rest of things. That separation is called the ego. (See article of Dr Chandan on EGO on pages....). The ego is a false self that we made up to compete with God based on the thought that we are separate. That iron curtain of selfish ego separates us from Universal Spirit/Universal Energy or God. Once we accept the God within and realize that it's not possible to be separate from God and that we are one with God, then we know that we are love and we are peace and we are joy and we are happiness and we are eternal.

Here's what Guru Nanak Says:

ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ ॥ ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ ॥

AGGS, M 1, p 661.

Whose soul and the Supreme Soul (God) become one; the duality of the inner mind disappears.

We are all part of one indivisible divine mind or the universal mind or Universal Energy or God. Our individual mind or soul (*atma*) is divine image of supreme (or *Parmatma*), but we have to recognize it:

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥ AGGS, M 3, p 441.

O'my soul/mind you're the image of Divine light; so know your source.

And the same mind or one mind is the same as one God. While all religions admit the existence of soul, but they differ in what happens after death. Sikh and Hindu concept of soul revolves around transmigration and reincarnation. Muslims and Christians believe in the Day of Judgment when its fate will be decided. Therefore, the soul of Muslims and Christians is locked in the grave of a person waiting the day of judgment when its fate will be decided, whereas the soul of a Sikh and Hindu who believes in

transmigration is immediately released after funeral so that it's ready to enter into another body.

The question is: Will God (One and the same God for entire humanity, as the Sikhs believe) make two types of souls one for Hindus and Sikhs and other for Muslims and Christians? Therefore, it is time for scientific evaluation to form a logical opinion, one way or another.

Soul, Science, and Concept of Energy:

Science can explain soul (*atma*) and God/Universal soul (*parmatma*) in terms of energy. Discovery about the basic concept of energy has shown that all matter is convertible into energy and vice versa. So every thing is nothing but manifestation of energy. Any kind of matter can change or be destroyed but the energy, according to law of thermodynamics, can neither be destroyed nor be created (*ajooni**). This is also called the law of conservation of energy. This energy can be considered the Highest of All or the Divine Force or the Almighty God? It's this creative energy that created every thing from almost nothing in a very methodical and organized way: consciousness, intelligence, love, beauty, happiness, organization of all living things from atoms to molecules to cells to complex organisms. Accepting the Energy of the Universe as the Doer Force (or Creator/*karta purkh**) is accepting the scientific basis of soul.

The individual soul is part of universal soul/energy created from charged particles (electrons, protons, neutron) to atoms to molecules to cells to complex organisms. The soul is part of mind that is associated with our consciousness. Consciousness means awareness. The consciousness is not existing by itself as many people think, rather it is one of the most important aspects of energy itself [2]. Living organisms can only reveal it where nervous system connected to senses is present. Our five senses (sight, smell, taste, hearing, touch) can work only in the presence of consciousness. A conscious person is aware of himself and his environment, whereas, an unconscious person is totally cut off from the world. A person in coma even though living, is like living without consciousness. Our conscious mind while awake can see the world around but the same mind during deep sleep becomes completely unaware of any thing. Our life will have no meaning in the absence of consciousness because the five senses linking us with the environment become functionless. Consciousness is not limited to humans. It is a part of all types of life wherever with and without the presence of nervous system connected to senses.

The big question here is that where does the consciousness come from? Does the offspring get it from the parent/s or it comes from the environment? The only link between an offspring and parent is chemical material, chiefly DNA. Does the DNA have consciousness? The DNA itself contains a very small amount of conscious energy as chemical energy and DNA is not a conscious molecule from the standpoint of

a conscious mind. But it's DNA that carries all the characteristics of living system from the parents to offspring. Consciousness is realized when the nervous system is fully functioning.

Let us focus on the living forms in which the nervous system is well developed. For the source of consciousness, the fully developed wiring system of the nervous system gets connected to the consciousness, which is an important part or property of energy within the living system and the environment or the universe around. The amount of received consciousness is according to the capacity of a particular nervous system in humans or animal life forms. Consciousness in the Universe is like an audio or audiovisual program ready to be received by a functioning radio or TV - whenever we turn them on. Similarly, the nervous system is turned on during the wake cycle when it becomes functional, while it is cut off during the deep sleep cycle by built in mechanisms under the control of full consciousness prevailing in a non-cessation manner. The full consciousness is fully alert continuously even when the conscious mind is fast asleep. The whole body functioning is governed by intelligence of energy under its full consciousness continuously, with absolutely no pause. The mind is all natural consciousness of energy. The energy is everywhere, so is the consciousness because it is one of the properties of energy.

Only a very small portion of the mind is conscious mind connected to our five senses. The rest is all subconscious or unconscious mind or we can call it the greater consciousness or the Kingdom of God or SOUL. The latter is not experienced by the conscious mind, which may think it is not there. The conscious mind is not completely out of touch with the Soul, because it keeps on receiving guidance to keep it on right course of actions. The greater consciousness is fully approachable. We are using when we are awake, only a limited amount of consciousness from a pool of much bigger and higher consciousness.

Our wakefulness, therefore, is only a partial opening with large potential still remaining. The real wakefulness will be if we expand our conscious mind into the full consciousness of the subconscious mind and become awake to the full. This is also called "*Surati*" or the realization of the highest of all or enlightenment. The whole universe is all consciousness, because it is all energy. The most important part of the conscious mind is the Attention or "*Dhyan*". To whatever thing we pay our attention we remember that, and from whatever thing the attention is withdrawn, we forget that. This is the most valuable tool of the conscious mind to expand wakefulness, but it is being lost into worldly things or what we call an attachment to material world, depriving it of the real opportunity of merging with the Highest of All or Divine Force to see through and enjoy every thing in the

whole universe, as many of the religious prophets have suggested us. We may have to divert our attention from outward to inward to experience and know the Almighty we call God.

Love, intelligence, beauty, happiness... are all other aspect of the energy depicted in humans and some animal life. But these are realized only in the presence of consciousness. The basic units of life (electrons, protons, neutrons, atoms, molecules) do not die but change form and rearrange themselves. So we can say soul (part of energy of the universe) never dies but body does, if we choose to say so.

"The Soul can never be cut to pieces by any weapon, nor burned by fire, nor moistened by water, nor withered by the wind." Bhagvad Geeta.

Guru Nanak means essentially the same:

ਨਾ ਜੀਉ ਮਰੈ ਨ ਡੁਬੈ ਤਰੈ॥ AGGS, M 1, p 151.

Soul does not die; it does not drown or swim across.

In conclusion, the charged particles (electrons, protons, neutrons), atoms, molecules, which are basic units of creation including human body and Soul (*atma*) are created from and end up with the universal energy (*parmatma*) that we have explained above as divine force or highest of all or Lord of the Universe or almighty God. Therefore, a universal mind or one mind or one God of which we are part of is universal energy/energy of the universe, because "the universe is all energy and the energy is all universe."

Soul Transmigration:

As discussed above the Sikhs' and the Hindus' concept of soul revolves around transmigration and reincarnation. Muslims and Christians believe in the Day of Judgment when its fate will be decided. There has not been any Judgment Day for over 2000 years of Christianity and nobody knows when will it happen. And those who believe in transmigration, we don't know when and where their soul enters into another body of what species. Again it is time for scientific evaluation to form a logical opinion, one way or another.

Prof Chahal (Sikh Diaspora Digest 1369 Message 5, 2004) has provided a scientific concept on transmigration: "The child have all the dominating and midway between characters of both the parents. It means the DNAs (SOULS) of both the parents have been duplicated and they have been transmigrated into a new life while the parents are still alive."

Buddhists believe spirituality is determined by chromosomes (that contain DNA) from your mother and father. We can take this concept a step further that what one sows so does one reap:

ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥ AGGS, M1 Jap 20, p 4.

What you sow so shall you reap.

The good deeds parents do in this life to be good role models or bad role models is the reward or suffering they earn in this life for next life (children). If parents are criminals, they pay through their children as bad deed. On the other hand if they are good parents and some times even sacrifice their life to raise children properly, they are rewarded through children as good deed.

I concur with Khushwant Singh [4] that "the real test of the worth of any religious system is how much of what its founders said can stand up to the challenges of present day scientific, social and psychiatric advancement." We, who try to bring in science, are not here to challenge anyone's faith but sincerely believe that Nanakian Philosophy embodied in his Bani if interpreted in its real perspective, will survive forever as 'Eternal Truth'.

So any fear of science changing Nanakian Philosophy is unfounded. It certainly has a potential to improve our interpretation and understanding. The fact is, it was scientific findings by Herbert Benson of Harvard Med School that made Mahesh Yogi, the popular Meditation Guru, a well-known world figure and meditation a household name in the west. I will not be surprised if Nanakian Philosophy enshrined in the Bani of Guru Nanak incorporated in the AGGS presented in a scientific way makes it the best spiritual scripture for the entire humanity.

CONCLUSIONS

- All religions believe in the existence of SOUL in human body. Sikhism considers SOUL (*atma*) to be part of UNIVERSAL SOUL (*parmatma*) which is GOD. Science explains the same concept in terms of energy of the universe.
- Characteristics of God defined by Gurbani and by the concept of energy are more similar than different. Energy of the Universe is the Doer Force or Creator/*karta purkh**. And according to law of thermodynamics, this energy can neither be destroyed nor be created (*ajooni**). This is also called the law of conservation of energy. We can refer to this Divine Power as **He, Him or His. He is Universal God (The Energy of the Universe), the Supreme Being or the Lord of the Universe.**
- He (Energy of the Universe) is everywhere in all forms as well as formlessness (*sargun* as well as *nirgun*). All matter and all space is Him (energy). He has been and will be there forever (*akal murat**). He creates, maintains and destroys any thing. He is Life. He is Self Creating (*saebhang**).

- Energy is creator and matter created from energy is creation including humans and their souls. Therefore, creator/creation or energy/matter are interconvertible. Gurbani says the same that creator and creation are not separate.
- Soul/ DNA/Energy/Mother Nature's universal laws/God are different representations of the same concept in view of scientific logic.

All matter is a form created from formless Energy, i.e., Him/God/Creator. His creativity is infinite and His method of self-creativity is a real wonder when we look at the creation and growth of living organisms. A scientist cannot deny the feeling of being startled at Nature's absolutely phenomenal and the most intelligent work of self-creation into all the complicated life forms including a human being through a greatly thoughtful and organized manner. And that's why Albert Einstein said: "*God does not play dice with the world.*"

We have tried to provide alternate views using science and logic to questions that were perceived to be confusing and contradictory varying from faith to faith. We hope these will be more acceptable to our next generation of science and technology. Have we settled the discussion on soul? Not likely, even though we have learned a lot about soul in this discussion.

References:

1. AGGS = Aad Guru Granth Sahib. 1983 (reprint). Publishers: Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee, Amritsar. (M = Mahala, i.e., succession number of Sikh Gurus to the House of Guru Nanak, P = page number of the AGGS. M is replaced with the name of Bhagat or Bhatt).
2. Dhillon, S.S. 004. Science, religion, and spirituality: In Search of God. Unpublished Manuscript.
3. Hamer, Dean. 2004. "The God Gene." Random House/Doubleday, New York.
4. Khushwant Singh. 1968. 'Guru Nanak Lectures' delivered by the author at the University of Madras in 1968.

*From Commencing Verse (Manglacharan or Moolmantra): AGGS, Manglacharan, p 1.

WHAT IS CHRISTIAN HEAVEN?

G.B. Singh

I can't count the number of times I have been approached by some Christian trying to guarantee me salvation—by going to heaven—if only I confess my sins, invite Jesus Christ to live in my heart, and declare him as my savior. I have been reluctant to take this step. Most Christians believe that heaven is a tangible place (like Toronto, Islamabad, etc) located in the direction of the sky. Reading the account in *Genesis 1:1-22*, I am tempted to say that up in the direction of the sky we have heaven(s) and once the "dome-shaped sky opens up" there are more heavens. I am told that upon death, the soul goes to the heaven (contingent upon faith in Jesus)

and experiences an everlasting blissful life in the company of the Biblical God (BG) and Jesus. Others like me will perish forever in an awful place called hell for failing to believe in Jesus.

A brief background should help the reader here because the contents may get confusing. About 2,000 years ago, at Jesus time, it was believed that after he ascended to heaven, he would come back very soon. Upon his return from heaven, he would wage a war and subdue the enemies (including Devil) and then rule the earth for 1,000 years. After this rule, both heaven and earth would be destroyed and, (after more fighting with Devil) there will be a new earth and a new heaven. The relevant crucial details are in this article. Complicated theological matters got more perplexing because Jesus never returned. In a rational sense his failure to return should have put the nail in the coffin. Alas, it didn't. The Christian propaganda took on a different turn especially after Christianity had captured the Roman Empire: Instead of the failed messiah, they are now waiting for the messiah to return and then the rest of the story will ensue. Because of the complexity of the matter, I have briefly put together the following levels under which the mystery of heaven can be studied:

1. First Coming of Jesus: We are told in the Bible that Jesus existed before his human birth and lived in heaven with the Biblical God (BG). As a result of miraculous conception, Jesus was born through a woman about 2,000 years ago and lived on earth for roughly 33 years. I call this Jesus, "**Jesus of the Flesh 1 (JF 1).**" Before his crucifixion, resurrection, and ascension to heaven, he taught about heaven, which should be of interest to us.

2. Second Coming of Jesus: This is "**Jesus of the Flesh 2 (JF 2)**" because he ascended to heaven in the flesh and since then he is expected to return soon in the flesh. What do we learn about heaven during this alleged phase of his journey? From my reading of the Bible, I believe he is already late by roughly 1,950 years. In other words, he did not return when expected. Therefore, I will discuss JF 2 in the past tense and not in the future tense.

3. Third Coming of Jesus: This is our "**Jesus of the Flesh 3 (JF 3)**" because he still has not discarded his human body. Had he come back and reigned for 1,000 years during his second coming, followed by the destruction of the known heaven(s) and earth, he would have moved to the "new heaven(s) and new earth." What can we learn of heaven during this alleged phase of his life?

Jesus of the Flesh 1

The burden of proof for providing us an accurate description in a clear language is upon Jesus and on nobody else. After all, here is a "god-man," who had before his birth lived in

heaven, and while dwelling on earth during the short period of his ministry taught about heaven—the subject matter of my inquiry:

1. Jesus clearly spelled out the following three conditions for getting into heaven: (1) Adult aspirant must behave like a child [*Matthew 18:3-4*], (2) must live a life in poverty [*Luke 12:33, Mark 10: 21, 25*], and (3) must believe in Jesus as the savior [*John 14:6*]. Of these three prerequisites, I believe the third requirement is the easiest of all. Asking to donate everything to another person is possible. I certainly don't agree with that. I have no qualms in helping a poor person, but to give everything you own to a poor person is nothing more than trading places with that poor person. Asking an adult to behave like a child is the most difficult. And that is only possible if an adult has been subjected to an incredible psychological and psychiatric assaults or a child remained retarded and became an adult only in body. Are these prerequisites desirable? I don't think so.

2. Blessed are the poor in spirit for theirs is the kingdom of heaven. [*Matthew 5:3*] King James Version KJV.

Comments: Poverty is something I can understand, but that affliction called “poor in spirit” is something beyond my comprehension. How do you measure “spirit”? Why would Jesus think that the kingdom of heaven belongs to those “poor in spirit” (perhaps meaning “poor in soul”)?

3. “Verily I say unto you, among them that are born of women there hath not risen a greater than John the Baptist: notwithstanding he that is least in the kingdom of heaven is greater than he. And from the days of John the Baptist until now the kingdom of heaven suffereth violence, and the violent take it by force.” [*Matthew 11:11-13*] KJV.

Comments: If Jesus meant to depict political conditions in heaven as similar to what we encounter on earth, I commend him for clarity here. It seems to me that heaven suffers from the “caste factor,” where inhabitants are graded from low to high. Violence afflicts us all and to find out you can't escape it even in heaven offers us no comfort at all. Why aim for heaven then if it has the same problems as earth? My question to Jesus would be: Who are these men who are trying or have taken over heaven by violent means? How does heaven plan to put down this rebellion? We are told that there was an armed resistance in heaven: (1) *Revelation 12:7*, “And there was war in heaven; Michael and his angels fought against the dragon; and the dragon fought and his angels,” and (2) *Revelation 19:14*, “And the armies which were in heaven followed him upon white horses.” What is the status of the violent resistance now?

4. “The Parable of the Mustard Seed”. “Another parable he put forth unto them, saying, The kingdom of heaven is like to a grain of mustard seed, which a man took, and sowed in his field. Which indeed is the least of all seeds: but when it is

grown, it is the greatest among herbs, and becometh a tree, so that the birds of the air come and lodge in the branches thereof.” [*Matthew 13:31-32*] KJV.

Comments: I am troubled here in trying to understand this parable. The mustard seed is not the smallest of all seeds and, once grown it is not a tree; it remains a shrub.

5. “And I will give unto thee the keys of the kingdom of heaven: and whatsoever thou shalt bind on earth shall be bound in heaven: and whatsoever thou shalt loose on earth shall be loosed in heaven.” [*Matthew 16:19*]

Comments: Can you imagine people restrained in heaven? There seems to be hardly any difference between life on earth and life in heaven, if we are bound by the same wickedness, impurities, and sins that bind us on earth we are being told will bind us in heaven.

6. “The Parable of the Unforgiving Servant” Please read: *Matthew 18:22-35*.

Comments: This parable is open to interpretation. On a positive note, Jesus is saying: forgive others, or the BG won't forgive you. However, he said it in quite a long-winded way. Once in the kingdom of heaven, we will be forgiving others; that's a strange idea! Whatever happened to the ethical idea of repaying the loan? I would have been satisfied if Jesus had stressed such a notion. The first servant ends up being imprisoned by the king for not showing mercy when he asked it for himself. What does forgiveness have to do with repaying a loan? What does all of this have to do with heaven? Is there another requirement for salvation if the imprisonment is a metaphor for damnation? If not, does it represent something else? I think heaven has started to become murkier with each passing verse of the Bible.

7. “The Parable of the Laborers in the Vineyard” Please read: *Matthew 20:1-16*

Comments: If Jesus was describing this parable to the residents of heaven about the unjust conditions on earth it would have made sense. To conceive of heaven as an unjust environment is something I was not prepared for. In this bizarre parable, a landowner went out early one morning and hired some workers for his vineyard. Three, six, nine and eleven hours later, he hired additional workers. Yet, when everyone was paid that evening, they all received the same amount. Jesus has equated this unjust arrangement with heaven. Think about it. A person is hired at a flat rate. He or she works hard for hours only to find that other people who were hired many hours later are paid the same amount for the same services. And when they complain about this mistreatment, they are accused of being

“envious,” while the landowner wants to be called generous. Didn’t slavery work this way? Pay them a pittance and deny them any recourse to justice.

8. “The Parable of the Two Sons” Please read: Matthew 21:28-32

Comments: I sure don’t mind publicans [tax collectors] going to heaven ahead of disciples of Jesus. But to read of prostitutes making their entrance into heaven along with publicans does come as a surprise. I wonder what benefit prostitutes can bring to heaven.

9. “The Parable of the Tenants in the Vineyard” Please read: Matthew 21:33-43

Comments: If you have made your entrance to heaven, how could anybody take it away and expel you? This also means that considering Jesus as the way to salvation (heaven) does not guarantee a permanent residence in heaven as claimed by some of his followers. Reading these parables gives me the feeling that Jesus has earth on his mind and not heaven. Because it is all too familiar to see such chaotic authoritative decisions on earth, and given that why would anyone aspire to go to heaven to be treated no different than one is treated on earth? To be honest with you, the parable just doesn’t make any sense.

10. In *Luke 17:21*, Jesus referred as “Kingdom of God is within you.” If heaven is within you— right inside of your body—I must congratulate Jesus for presenting us with such a tangle of mixed metaphors. You can make a case here for Jesus being radically inconsistent with what he had said at other times. In *Luke 23:43*, while on the cross just before his crucifixion, Jesus says to a thief neighbor who was also about to be crucified: “I promise you that today you will be in paradise with me.” Did Jesus mislead this thief? We know that earlier Jesus said by his own prophecy [*Matthew 12:40*] that he was to lie in the tomb for three days and three nights after the crucifixion. So how could Jesus be in heaven along with the poor thief unless, in Jesus’ mind, heaven is another name for earth? In *John 3:13*, Jesus said, “And no one has ever gone to heaven except the Son of Man [Jesus], who came down from heaven.” This again is not accurate. In the Old Testament, we read that Elijah never died and went straight to heaven [*2 Kings 2:11*]. In *Genesis 5:22-24*, we read that Enoch never died and likewise he too went straight to heaven.

Jesus of the Flesh 2

As JF 1’s short life was approaching its end, he began prophesying about the troubling end times. In a number of his sayings, he mentioned heaven. For example: (1) “Let not your heart be troubled: ye believe in God, believe also in me. In my Father’s house are many mansions: if it were not so, I would have told you. I go to prepare a place for you. And if I

go and prepare a place for you, I will come again, and receive you unto myself; that where I am, there ye may be also. And whither I go ye know, and the way ye know” [*John: 14:1-4*], (2) “Immediately after the tribulation of those days shall the sun be darkened, and the moon shall not give her light, and the stars shall fall from heaven, and the powers of the heavens shall be shaken: And then shall appear the sign of the Son of man in heaven: and then shall all the tribes of the earth mourn, and they shall see the Son of man coming in the clouds of heaven with power and great glory. And he shall send his angels with a great sound of a trumpet, and they shall gather together his elect from the four winds, from one end of heaven to the other” [*Matthew 24:29-31*].

Comments: Without belaboring the point any further concerning heaven, Jesus made it clear to his disciples that he was coming back very soon after his ascension to heaven. Of course he didn’t. For the sake of argument, let us say that, if Jesus had returned as “JF 2,” then in that case what do we learn of heaven? We learn that Jesus would have been war oriented. From *1 Corinthians 15:24*, and *Revelation 20*, we learn that JF 2 would have subdued all the enemies and taken over as ruler of earth for 1,000 years in the company of his father, the BG. In that case my inference is that both Jesus and BG would have abdicated heaven by this point in favor of earth. Moreover, we also learn that the other residents of heaven too would have traveled to earth and, after being adorned with “new bodies,” they would have stayed in the company of Jesus and the BG. Ironically, as a result of this mass exodus, heaven would have been rendered empty. Since the Bible failed to tell us of the physical attributes of JF 1, JF 2 would have been easily recognizable as a devil with seven horns and seven eyes: “And I beheld, and, lo, in the midst of the throne and of the four beasts, and in the midst of the elders, stood a Lamb as it had been slain, having seven horns and seven eyes, which are the seven Spirits of God sent forth into all the earth.” [*Revelation 5:6*]

Jesus of the Flesh 3

After ruling the earth for 1,000 years, we are told some more cataclysmic events were in store. For example the earth and heaven(s) would have been destroyed. Wow! I wonder what would have been the fate of those who opted for mass migration from heaven to the earth only to be told that now they must follow the BG and Jesus to another “planet” since the BG has decided to destroy this one. Knowing the “merciful” BG as he is, we are told that he would have created a new heaven(s) and new earth [*2 Peter 3:12-13*, and *Revelation 21*]. Then both JF 3 and BG would have moved to the new earth where they would have created a replica of the Kremlin-like walled city called the “New Jerusalem.” The details of this city are quite interesting. Please read *Revelation 21: 9-27; 22:1-5*. Even more amazing

is that undesirable human beings and dogs would have been kept away from this walled city; thereby safeguarding its residents. We are told that, in complete segregation, the residents of the “New Jerusalem” would have experienced no more sorrow, no more death, no more crying and no more pain [Revelation 21:4]. This would have been the most utopian life on the new earth. What kind of life would it have been in the new heaven? The Bible is silent on that matter. Reading the *Revelation* several times and discussing the subject with many friends, I can say that the new earth and the new heaven are two separate entities and the “New Jerusalem” was to be situated on the new earth.

The above analysis makes it clear that had these events taken place, the new heaven would have remained empty, would it not? Perhaps the new heaven would have been reserved for those who had opted for not accepting Jesus as their savior! Ironically, the story ended abruptly and the mystery is solved: There is a heavy price for following Jesus, and in the end, there is no heaven. In other words, the Bible is clear that the original heaven would have been destroyed if the prophecies had come true. In continuation of the bombastic story, the original heaven’s replacement was to be the new earth (with “New Jerusalem” on it) and not the new heaven. As it turned out the new heaven would have remained empty.

Now the Christian believers may say that the “New Jerusalem” is the new heaven because you are living with JF 3 and the BG. The trouble with this argument is this is not well supported, especially when you consider that the new earth would have had its own fair share of undesirable human populations, which along with dogs would have been segregated from the walls of the “New Jerusalem.” In other words, the new earth would have been no different from today’s earth. If one needs to see a good example of the “New Jerusalem” today, I would recommend the Kremlin in Moscow. Reading into the fine details of the “New Jerusalem,” my hunch is that this new “holy city” would have been a political set up arranged on the lines of the caste system. Also its social arrangements would have been reversed. In a normal social and political environment, the undesirables are confined inside the protective walls. Whereas, in the “New Jerusalem” it is the faithful who would have been locked up inside the walls! What an irony!

Since JF 2 and JF 3 never materialized, why are we talking about it? The answer is simple. The Christian missionaries, who are in the business of selling “Jesus as savior,” hone their propaganda talks on JF 2 & 3 more so than on JF 1. A simple knowledge of JF 2 & 3 might come in handy to convince the secularists and other scholars to adopt measures to counter the missionary’s psychological gimmicks to protect the weaker sections of the population.

Conclusion Given all that I have written and discussed: What do we make of Jesus? Based upon the analysis, one can

construct a case that we are better off at keeping Jesus at arm’s length. Frankly speaking if I spoke in the similar language of parables concerning heaven, my friends wouldn’t hesitate to call me crazy. On a positive note, I have never seen a Christian talking like Jesus when it comes to the topic of heaven. Did Jesus really believe in heaven as a location up in the sky where people go after death?

We know that Jesus (if he existed) himself never left any written account. Whatever we know of him is through others and one can argue for the sake of Jesus that the writers of the New Testament corrupted his original teachings. We will never know for sure and the Jesus controversy will stay with us for a long time. As far as heaven is concerned, given the many confusing parables “discussed” in this paper, I believe Jesus didn’t believe in heaven, or in the afterlife. I believe for him earth was heaven. Christians in general and missionaries in particular need to reassess their theological doctrine on heaven. Based upon what I have analyzed, missionaries need not promote Jesus as the savior and guarantee salvation. They can reinvest their huge resources in turning our troubled planet earth into a heaven-like paradise, the kind that they would have us imagine. This may not sit so well with Jesus’ many blind followers who are hell bent on selling heaven to people like me.

[This is an excerpt from a lengthy dialogue over the Internet between G.B.Singh and Reverend Tony Zekveld whose church in Toronto, Canada, is geared to evangelize the local Sikh population. Please go to www.sikhspectrum.com for the entire dialogue and other very educational articles. ED]

FUTURE OF SIKH YOUTH IN THE WEST

Dr. Hakam Singh, USA

One of the great concerns of Sikh intelligentsia, particularly those living in the Western countries today, is that Sikh youth are discarding the elements of their traditional religion. Specifically, they are alienating themselves from the institution of Gurdwara, the treasure of our spiritual and religious heritage. This concern has recently resulted in discussions at various levels and as a result many seminars and conferences have been held to initiate candid discussions on this subject with Sikh youth in order to develop channels of communication for ultimately finding solution to this problem.

One such conference on Sikh studies was recently held at the University of Michigan, Ann Arbor, where a panel discussion on parent-youth dialogue took place. The youth presented a skit in which they tried to point out their social and religious problems. Their gripe specially, in regard to their religious problems, was that their parents expected too much from them. However, the availability of sources to learn about their religion, in order to meet the expectations of their parents, was hardly adequate. One young lady expressed her feelings with particular bitterness. She said¹,

“we do not want to have anything to do with the Gurdwara. Our fathers fight there like animals; we won’t want to stoop down to get mixed in things like that”. Though these were not exactly her words, yet it is a strong statement of alienation in whichever way it is stated, and indicates a major problem in transmission of religion.

A similar situation occurred at a conference² in Los Angeles. A young man got up and asked, “ what was the use of keeping hair?” Later on when I talked to him personally, he said that he was really sick and tired of hypocrisy of his elders who stressed more on the external symbols but themselves lacked certain basic prerequisites to become a good Sikh. They could not answer his questions on Sikh religion and Scriptures, but expected him to just follow their directions without reasoning. He further added that many of his friends had similar complaints against their parents.

The most common complaint of Sikh youth is that they are forced by their parents to go to Gurdwara and sit in the congregation, where they get bored because they do not understand a singly word of KIRTAN or lectures that are delivered in Punjabi. If they have any questions about religion, neither their parents nor the GRANTHIS of the Gurdwara, most of who know little or no English, can answer.

In spite of these shortcomings, a small but significant number of young Sikhs attend Gurdwara services and try to learn the teachings of our great Gurus. Many attend seminars and summer camps in quest of answers to their questions about Sikh history and religion. However, when they get illogical answers to their questions, or half-baked sermons instead, or one simple answer, “in matters religions, you are not to reason why”, they get frustrated and disenchanted. Let me cite one example to illustrate this point:

Recently, in a summer camp in Southern California, a learned speaker from India was narrating the story of the sixth Guru, Guru Hargobind when he went on a hunting expedition with emperor Jehangir, and grass cutter, hearing that the Guru was visiting there, came to have his DARSHAN. The tents of the Guru and the emperor were in juxtaposition, and the grass cutter, by mistake, entered the tent of the emperor. He placed two PAISA, the total of his day’s earning in front of the emperor, bowed in reverence and begged for the grace of the SACHA PATSHAH (the true emperor). After exchanging a few words with the grass cutter the emperor was touched and offered an estate and worldly riches to him. The grass cutter realized that he had come to the wrong tent. He then picked his two PAISA and walked out of the emperor’s tent.

At this point, a 15 year old asked, “the Guru went hunting, does it mean that he was a non-vegetarian?” The answer from the speaker was an unqualified NO. He said, “the Guru was

vegetarian; hunting was only his hobby”. The young boy kept quiet but when he came home, the first question he asked his father was, “why killing innocent animals was the hobby of the sixth Guru?” I will leave to the readers to determine the benefit of such a camp.

I do not imply that all camps have similar occurrences, or that they are not beneficial to the attendees; but that the instructions in the camps have to be discreet and free from personal bias. All discussions should be candid and strictly based on the teachings of Guru Granth Sahib. Furthermore, a week in a camp every year may not be sufficient for a young person to learn enough about Sikh history and Sikh Scriptures. This way they cannot achieve a level of knowledge about the religion so that they could answer the questions of their peers in the school.

Since almost all Gurdwaras conduct their services in Punjabi and most young Sikhs do not speak or understand this language, because their primary language is English, they are reluctant to attend the Gurdwara services. When we force them to learn Punjabi, so that they could understand the scriptures and the Gurdwara services, we are probably putting cart before the horse.

It would be appropriate, at this point to do some soul searching and ask ourselves – how many of our generation, whose mother language is Punjabi, either understand or can interpret the Scriptures (Guru Granth Sahib, Varan Bhai Gurdas, etc.) correctly? Quite often, it has been noticed that the meanings of a Gurbani stanza are either misunderstood or purposely distorted in order to serve our purpose.

For example, I recently attended a reception for the marriage of a friend’s daughter. I was a bit late, so when I reached there a small crowd had already gathered around the bar (as is the custom on most Sikh functions). I approached and asked for a soft drink. An old acquaintance, who was standing nearby with a glass of whisky – and probably at his second (or third) drink, asked as to why I was not drinking alcoholic beverage on such a joyous occasion? On hearing my answer that I had quit drinking, he said, “how could you consider yourself to be a good Sikh, when Guru Nanak himself has said:

ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਹੈ ਦਿਤੇਨੁ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿ ॥ SGGGS, P. 472.

And explained the meaning of this stanza as follows: “Whatever God has provided us for eating or drinking, is sanctified”. So drinking is allowed in Sikhism.

The main problem is that we take a sentence or a part of a stanza out of a hymn and (mis)interpret it. Such a misinterpretation could be out of ignorance, or to serve our purpose for a particular occasion. In either case, it will have a deleterious effect on our young listeners. A glaring example of such misinterpretation of the stanza:

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ ॥ ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ ॥ SGGS, P. 142.

Which has been translated by a learned scholar in his recently published Ph.D. thesis³ as:

“a life without dignity is not worth living”. A similar interpretation of this same stanza was also given by a famous Ragi during the period of turmoil after the ‘Operation Blue Star’ in 1984, probably to incite the Sikh masses, who were eager at that time to hear something like that.

Such an interpretation is a blatant twisting of Gurbani to serve one’s purpose and a total disregard of the context in which the hymn has been said. The first sentence of this hymn and the one preceding the above sentence is:

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥

The meaning is quite clear: He alone is really alive, in whose mind the Lord dwells; says Nanak, no one else is truly living. To this now if we add the next sentence the correct meaning comes out: Even if such a person is considered living, his life is devoid of honor; and whatever he consumes is impure. The meaning becomes further clear if one reads on the rest of the hymn.

Today a substantial number of Sikh youth is willing and eager to learn about their religion and scriptures, but when they are unable to fulfill this desire, either at home or at the Gurdwara, they get frustrated. They need to be taught elements of Sikh history and religion (scriptures) in English, so that they become motivated to learn more. Then they will learn Punjabi and go further into the study of Guru Granth Sahib.

It is extremely important that at the early stages of their education caution is exercised to explain their day-to-day questions strictly according to the teachings of Guru Granth Sahib without commingling our own idiosyncrasies or biases. Unfortunately, the currently available English translations of Gurbani are by the people of the last generation. They have used Shakespearian language and semi – poetical format. This imposes space limits and makes it difficult to fully explain the concept or the central theme of a hymn. This makes it doubly difficult for the youth, who have learned modern English, to fully grasp the meaning.

A very important task before those who have and urge to help our young people and can afford to do so is to have at least the more pertinent Gurbani translated at a level that is intelligible to the young Sikhs. This would be the first significant step towards initiating them to the Sikh scriptures.

Some other steps that need to be taken immediately in order to stop our youth from going astray are given below:

1. History books and Gurbani translations, in simple English prose, should be provided. These should be prepared by a panel of scholars rather than by an

individual. This would alleviate personal biases that, more often than not, creep into such publications. Such a task could be initiated and monitored by a “Sikh Research Council”⁴

2. Only Granthis, Ragis and Parcharaks with a certain level of education and training should be encouraged to conduct Gurdwara services.
3. A forum should be created where in addition to interpretation of Gurbani various current social problems (vegetarianism, use of drugs, divorce etc..) are discussed in the light of Gurmata.

¹ . Prof. Karen Leonard, U.C.Irvine, California; personal communication.

² . First Sikh Renaissance conference, 1995.

³ . G.S.Mann, Ph.D thesis, Columbia University, New York, 1993; P. 43.

⁴ . Drs. I.J.Singh and Hakam Singh, The Sikh Review; May 1996, P. 43.

RSS HAD SECRET MEETINGS WITH SIKH HARDLINERS

New Delhi, March 14, 2005

Before the Akali-BJP combine took power in Punjab in 1998, the RSS began a dialogue with Sikh hardliners to understand their mindset and to checkmate the recurrence of the turmoil in the state, according to an RSS report. The Akali leadership, it says, dissociated itself from Sikh militants, but the RSS acted aggressively on a "long-term perspective", before and during the Akali-BJP rule in Punjab to woo the community hurt by more than a decade of unrest. A documented RSS report talks of the sangh’s moves at understanding the Sikh psyche and ideas that led to the demand for “Khalistan”.

The Sangh Parivar first held a meeting with those who mattered a great deal in Damdami Taksal of Sant Jarnail Singh Bhinderanwale in 1998, the report said. RSS chief Sudarshan had voiced reservations at the meeting over some “provocative” pictures in the taksal’s yearly diary in 1998. The documents, however, describe the meeting as a successful beginning of the RSS dialogue with the Sikh militants as the taksal leaders not only agreed to withdraw the diary, but also agreed to hold regular interaction with the RSS chief.

The RSS initiative was taken by **Mr Rulda Singh**, founder and member of the Shiromani Samiti of the **Rashtriya Sikh Sangat**. He claims to have received religious education from Damdami Taksal when Sant Kartar Singh was its chief and Sant Bhinderanwale was one of its students. The meetings, denied by taksal leaders stoutly, were, however, secret at that time. Even now when contacted, the taksal dubbed RSS documents an attempt to “bring discredit to the seat headed once by Sikh martyr Baba Deep Singh of the 18th century”.

With Mr Rulda Singh in the forefront, the documents say, the RSS leaders held a series of meetings with Sant Samaj

leaders, including **Baba Sarabjot Singh Bedi**, a former Akal Takht Jathedar, senior Akali leader and several "sants" of various deras and sects in Punjab. A series of interactions culminated in a bigger session at Mehta Chowk on December 26, 1999, which was attended by top Sikh religious leaders and RSS leaders, including a Governor of a Northeastern state and RSS chief Sudarshan, the papers reveal.

On the basis of inputs from the meetings, punctuated with discussions with Sikh scholars over two years, the RSS finalised a 14-point agenda on Sikh grudges and demands in the session, which it agreed to take up with the BJP-led NDA government at the Centre and at the state level also. **Mr Parkash Singh Badal, sources said, was not inclined to take up any of these issues fearing that the release of TADA detainees could lead to the resurgence of militancy and may demoralise the police and the paramilitary forces whose "heavy anti-insurgency measures succeeded in suppressing the 'Khalistan' movement".**

At one juncture, persuaded by the RSS, Mr Advani was ready to resolve Sikh prisoners' cases when Mr Badal opposed it and even approached the then Prime Minister Atal Bihari Vajpayee with a plea that "such a move would create difficulties for me to rule", sources said. In a document circulated among Sikh scholars, the RSS claims credit for getting Sikh prisoners under TADA in UP released, securing second language status to Punjabi in Delhi, Haryana and Himachal Pradesh and according of ownership rights to Sikh farmers in UP. — UNI

Singh Sahib:

[With leaders like Shri Parkash Chand Badel Sikhs don't need enemies. It is his control of SGPC bank book which is keeping him in power. ED.]

MOVE TO EXCOMMUNICATE BADAL, AIDES FROM PANTH

Tribune News Service. Our Correspondent
Amritsar, March 15, 2005

The Khalra Mission Committee (KMC), led by Mr Dalbir Singh, today announced to mobilise the Sikhs against Mr Parkash Singh Badal, former Chief Minister and SAD president, along with his associates, after the revelations made in the RSS report published in a section of the Press. He said the committee and other organisations would mobilise the Sikhs for ex-communicating Mr Badal and his associates from the Panth.

The report had revealed that Mr Badal had opposed the solving of alleged criminal cases registered against hundreds of Sikh youths in prisons during terrorism. As per the report, Mr Badal feared that such a move would create difficulties for him to rule and hence opposed the release of the Sikh youths.

In a press conference here today, Mr Dalbir Singh said they would not urge Giani Joginder Singh Vedanti, Jathedar, Akal Takht, to ex-communicate him from the Panth as he was "gulam" of Mr Badal and would not take any action against him and Capt Kanwaljit Singh, general secretary SAD, Mr Sukhdev Singh Dhindsa, former union minister, Mr Sukhbir Singh Badal, son of Mr Badal, Bibi Surinder Kaur, his wife, Bibi Jagir Kaur, President SGPC and Mr Jasbir Singh Rode, former Akal Takht Jathedar.

Mr Dalbir Singh who was accompanied by Ms Paramjit Kaur Khalra, Harmandeep Singh Sarhali, chairman, KMC and Mr Kirpal Singh Randhawa, Deputy Chairman, Punjab Human Rights Organisation, said they would join the peace march for the release of the Sikh youths languishing in various jails.

SIKH FEDERATION APPEALS FOR OUSTING OF ANTI-PANTHIC LEADERS

Sunday 27th March, 2005

Anoop Singh - Panthic Weekly Staff

Gravesend, England (KP) - In a press release issued this week, the Sikh Federation (UK) has urged those with Panthic interests at heart to join forces and throw out former Punjab Chief Minister Parkash Badal for opposing the release of Sikh political prisoners. This comes after a report released by the RSS showing the "real face of Badal". A Federation spokesman said: "It is now clear that he has not only ignored the release of Sikhs from jails, but actually opposed the move. He has betrayed the Sikh Panth and will not be forgiven."

Those with Panthic thinking within the Shiromani Akali Dal (SAD) must take the first action. Badal must be forced to step down as the leader of SAD. A Federation spokesman said: "If the SAD fails to take prompt action against Badal this will be a sign of weakness and will be another self inflicted wound and demonstrate the SAD is nothing more than a family setup."

The Federation has urged Sikhs outside India, in the UK, Canada, United States, Europe, Australia and Far East to consider a total boycott of all SAD leaders until Badal is removed from power. Narinderjit Singh, the General Secretary of the Sikh Federation (UK) and the former mayor for Gravesend speaking after a Federation national conference here said: "We urge all Sikhs outside India to ensure no Gurdwara provides a platform to any SAD leader until Badal is removed. SAD need to wake up to the seriousness of the blunder made by Badal. By his actions he has shown he has no claim to be a Sikh leader, he appears able to take any action, including all forms of anti-Panthic activities to preserve his position and that of his family. He has been exposed and the time has come for him and his family to step out of politics."

The actions of Badal can be contrasted to those of Tarlochan Singh (Independent) who last week during Special Mentions in the Rajya Sabha raised the issue of Sikhs killed in false encounters and called for the Government to review cases where "innocent persons were behind bars and suffering at the hands of the police."

The Sikh Federation (UK) has also urged Sikhs across the Punjab to support the Shiromani Khalsa Dal in the Bandhi Chhor Khalsa march starting on March 23. The aim of the march, which will complete on 24 March at Sri Anandpur Sahib, is to create awareness of Sikhs who remain jailed and calling for their release.

Anoop Singh can be reached at anoop.singh@panthic.org

NANAVATI SUBMITS REPORT ON 1984 RIOTS

S.S. Negi, Legal Correspondent
New Delhi, February 9, 2005 (Tribune)

Justice G.T. Nanavati Commission set up by the previous NDA government to probe the 1984 anti-Sikh riots afresh, today submitted its report to the Union Home Minister after nearly five-year-long proceedings during which he examined hundreds of witnesses and several Congress leaders against whom there were allegations of "organising and instigating" the attacks on Sikhs after Indira Gandhi's assassination.

After submitting the two volume report to Home Minister Shivraj Patil at his North Block office here, Justice Nanavati refused to say a word about the conclusions drawn by him about the massacre of nearly 3,000 Sikhs in Delhi within four days after the assassination of Indira Gandhi on October 31, 1984, by her two Sikh security guards. "I am not going to say a word about the report," he told the media at his Tuglak lane residence later. "I have submitted my report to the government, which has to take action on it on the basis of the recommendations made, or make it public," said Justice Nanavati, a former Supreme Court judge who headed the one-man commission, appointed by the NDA government on May 8, 2000.

Asked whether the people who had high expectations from him, would be satisfied of his findings, he said "I can't say anything about it. It is for them to decide." When pressed further whether he was satisfied about his work and the conclusions drawn by him, Justice Nanavati said "It is not the question of my satisfaction... I will speak about it at an appropriate time but not now." "I had made it clear to the government that I would not speak to the media about the report at the time of its submission," he said. He said the first 185-page volume contained the main report and the second volume consisted of annexures and some other important documents.

The commission had given its findings mainly on four counts, which was the terms of reference made to it by the government for probe. Those included (i) to enquire into the

causes criminal violence and riots targeting Sikh Community, (ii) the sequence of the events leading to such violence and whether the riots could have been averted, any dereliction of duty by officers responsible, (iii) to enquire into the adequacy of administrative measures taken to prevent and deal with the riots and (iv) recommend measures which may be adopted to meet the ends of justice.

When his attention was drawn to recent reports in a section of the media that some Congress leaders had been indicted and some had been given clean chit, Justice Nanavati said "I have not spoken to anyone about my findings. The hearing of the commission was open to the media and several documents filed before it were available to them. If someone has drawn any conclusion on the basis of those documents and proceedings, it must be his own views."

The prominent Congress leaders examined by the commission, included former Prime Minister P.V. Narasimha Rao who was the Home Minister in 1984, Vasant Sathe, Kamal Nath and three Delhi Congress leaders Jagdish Tytler, Sajjan Kumar and Dharamdas Shastri against whom there were allegations of "active involvement in instigating" the mobs against Sikhs. Sajjan Kumar had faced trial in a case, but was acquitted by the Sessions Court.

Another Congress strongman from Delhi, H.K.L. Bhagat, who also faced trial in two cases but acquitted due to the key witnesses turning hostile, refused to appear before the commission on health ground.

The commission, which was given at least eight extensions to complete its inquiry, had also examined several top Delhi Police officers, including Special Commissioner Seva Das, who was then the DCP, East Delhi, where maximum people were killed, Joint Commissioner U. K. Katna then DCP West Delhi, another area of major violence and Goa Police Commissioner Amodh Kanth, who was then DCP, Central Delhi. The panel had also examined the then Commissioner of Police S.C. Tandon and Joint Commissioner Gautam Kaul.

VIRGINIA STATE BAR PRESS RELEASE

**Eighth and Main Building
707 East Main Street, Suite 1500
Richmond, Virginia 23219-2800**

**Telephone: (804) 775-0500 Fax: (804) 775-0501 TDD:
(804) 775-0502**

www.vsb.org

For Immediate Release

March 29, 2005

Media Contact: Mary Yancey Spencer (804) 775-0575**University of Richmond Student, Advocate for Sikh Rights, Wins Hill Pro Bono Award**

Amandeep Singh Sidhu, a University of Richmond law student who immersed himself in fighting prejudice against the Sikh community after the terrorist attacks of 2001, has been named the 2005 recipient of the Virginia State Bar's Oliver W. Hill Law Student Pro Bono Award.

The award, named for a Richmond lawyer who was instrumental in the cases that desegregated public schools, will be presented during the 15th Annual VSB Pro Bono Conference on May 12 at the law school.

Sidhu, born in Norfolk and raised in Chesterfield County, is the son of physicians originally from Punjab, India.

He was a teenager when he adopted the Sikh articles of faith, one manifestation of which is to wear a turban to cover uncut hair. When the September 11, 2001, attacks occurred, Sidhu was a College of William and Mary graduate working with American Management Systems Inc. in Washington, D.C. That day, he was driven off a road by an irate driver.

His response was to become an advocate for Sikhs and other minority communities who were targeted in the aftermath of the terrorist attacks. As a founding member of the New York-based Sikh Coalition, he became involved in such issues as racial profiling, post-9/11 security and employment

issues, and discussions with video game manufacturers and filmmakers about racist portrayals of Sikhs.

Meanwhile, Sidhu maintained a full academic load and took on more leadership responsibilities at school. He was elected secretary of the Student Bar Association in his first year and is now president of the association. In that role, he encourages all students to perform community services. Their projects include an after-school mentoring program for elementary and middle school children at a Richmond housing project.

As he was preparing for his law school exams in November 2004, a Chesterfield County gas station owned by Sikhs was set on fire and graffiti hate speech was painted on outbuildings. Sidhu served as a liaison between the Sikh community and law enforcement.

In nominating Sidhu for the Hill Award, UR Law School Dean Rodney A. Smolla described him as "a young man who has spent much of his young life and all of his law school career emulating Hill's devotion to justice, inclusion and civil rights for all people. ... In my 24 years of law teaching, I can think of no student more deserving of an award bearing Oliver Hill's name."

US SHUTS DOOR ON MODI AGAIN

New Delhi, March 21, 2005

Sticking to its stand, the USA today rejected India's request for review of the decision on denying visa to Gujarat Chief Minister Narendra Modi, citing his role in 2002 riots in the state. Washington, however, maintained that the decision applied only to Mr Modi and not to his party BJP or the Gujarati community.

"The Ministry of External Affairs requested the Department of State to review the decision to revoke his (Modi's) tourist/business visa. Upon review, the State Department reaffirmed the original decision," US Ambassador to India David C. Mulford told reporters here. ***He said the decision was "based on the fact" that as head of the Gujarat Government between February and May 2002, "he was responsible for the performance of state institutions at that time." India regrets decision.*** India today regretted that the USA had not revised its decision not to grant visa to Mr Modi in spite of its request for an urgent reconsideration.
PTI

[We applaud the decision of the Department of State to deny visa to Mr. Modi. Perhaps this is indicative of State Department finally getting wise as to the cleverness of the Indian Govt. of convincing the State Department in the past that Sikhs are terrorists resulting in State Dept. echoing that sentiment in its video on International Terrorism for use in public schools and even Presidential candidate John Kerry falling prey to that lie. ED.]

REFORMATION IN SIKHISM

Jodh Singh, NY, USA

Two editorials and some relevant articles in the last two issues of SB, February and March are timely and provocative. One young enthusiast lost his equipoise and became uncivilized. Many others are simmering and boiling with anger but they have not yet spoken. However, this is expected and I am going to add to your views and views of S. Suaran Singh. Latter's words are essential, stimulating and a breath of fresh air that Sikhism needs reformation. It may be highly challenging to the orthodox ideology as those people are becoming insecure by the day because they may lose pelf, positions and dominance. They have long been controlling premier organization, its privileges, funds and influence. They carry the power of issuing edicts and Fatwas, control media and raise false incendiary slogans e.g. Panth is in danger; Sikhism is in danger of absorption into Hinduism. They claim the heritage and history of martyrdom as if they have personally given sacrifices. On the other hand, those who are undergoing sea change of revolution are silent. Their quietude is considered their weakness, agreement and subservience. They do not fight back; they rather opt for flight, the easier path. How long will this situation continue, only time will tell? Maybe they need to be awakened. That is what is the revolution or reformation of Sikhism alluded to by S. Suaran Singh. He has brought out major defects of the present situation and problems but has left a lot to be said to make it palatable and appealing to majority of Sikhs.

He did highlight the poorly planned and organized agitations by the present leadership with lot of input and little output, in fact negative balance, e.g., our number in Indian army has decreased substantially. We are left with smaller area and practically no increase in industry. Our people are languishing in jails. Our river water is being taken away forcibly. Our literacy rate has gone down. Unemployment has increased with efflux of labor from UP, Bihar and MP. Our leadership acted ruthlessly and undiplomatically and there has been increasing division in our two large communities, Hindus and Sikhs. Our progress in numbers has decreased due to this division, animosity and economic losses. This unnecessary division has hurt our mother tongue, Punjabi and Punjabi speaking areas.

Our leadership failed by baseless agitations, hollow threats of fast unto death and suicides, which are antithesis of our faith anyway. Final nail in our coffin of progress was hit by operation Blue star, assassination of Mrs. Indira Gandhi and its aftermath of Sikh pogrom in the capital. Our most revered Gurdwara, Durbar Sahib was desecrated, innocent devotees butchered and our heritage was destroyed. We were accused of sedition, terrorism and destruction. Many Sikhs gave up Sikhism out of guilt, fear, insults and discrimination. All this happened because our leadership went into the hands of corrupt, incompetent, greedy, nepotism, selfish and

undiplomatic who have been interested in their personal pelf and positions. These leaders further stratified Sikhs into rural vs. urban, business vs. agriculture, caste and clan basis and eliminated competent, educated and smart minority members.

They gave us corrupt administration by being subservient to anti Sikh BJP and Hindutva-RSS and playing second fiddle to hurt the Punjabi Sikhs. Literacy went down. How could there be any progress if literacy goes down? Drug addictions and crimes went up; female feticide goes on uninterrupted; sant deras are multiplying in number and influence, and real religion is being replaced by miracles, magic and *gin-bhoot*.

Mere enumeration of faults does nothing for the people neither in India nor in Diaspora. We have to come up with prudent plans and solutions for the betterment and progress of all. Otherwise why do we keep saying '*sarbat da bhala*'?

The biggest trouble with SGPC is that it is demonizing and vilifying more than 60% of the Sikhs. Would not it lead to disintegration, division and even destruction of the Guru Nanak-Guru Granth Sahib's Sikhism?

No doubt that the erstwhile Sikh intelligentsia of early twentieth century prepared sikh Rehat Maryada according to needs of that period. Lot of water has flown under the bridge since then and Sikhs have suffered almost a holocaust due to semi-literacy and all the inept leadership involved in corruption, sycophancy, nepotism, greed and selfish personal interests in search of pelf and political positions. We were confined to a small area with almost no literacy after independence of India, as it was less than 20%. Even the literate people were semi educated due to general poverty and poor schooling and they knew best what Persians and Bipars were teaching them. Please appreciate theses epithets, Pundit Tara Singh Narotam, Pundit Hazara Singh, Baba Sumer Singh Chief Pujaree of Patna Sahib and Pundit Santokh Singh Chooramani etc. Sri Guru Nanak and his successors gave us simple language but these pseudoscholars trapped and tied us with difficult Braj Bhasha. These Saints, Mahants, and Gianis baffled us and scared us of sins and curses there from. Recently a pseudoscholar told me that some Bhag Singh spoke about Dasam Granth and he got tongue cancer. In our village in 1940, a lady lost her eyesight. A Sant told her that she became blind because she cut hair of her son. In India the causes of blindness are glaucoma trachoma and cataract and blindness was very common then. Our illiterate clergy have been telling us mythological stories and false fabricated anecdotes to scare us from not being subservient to their wishes. In the name of explication (*katha*) they told us our history without evidence. Unfortunately we do not have good true history even today but simply "*sunai sunai jerhi yaad reh gatii*". These are words of our earliest source of

history, Bhai Chopra Singh.

Every dark cloud has a silver lining. Many Sikhs have immigrated to foreign lands for a variety of reasons. They have improved their education, economics and freethinking process. They can express their minds without favor and fear, greed, selfishness and urge in their minds of service to Sikh Panth.

Here are some of the elements of reformation in nutshell; I leave it to a think Tank:

1. Definition of a Sikh
2. Obligation, duties and rights of a Sikh
3. To get evidence-based history of Sikhism
4. Translation of SGGS in English and other languages.
5. Improvement of literacy of all Sikhs both in India and abroad, Standard Syllabus, and Correct Gurubani explication
6. Improvement of literacy of Clergy and standardized qualifications, duties and obligations and adequate remuneration, facilities for Continuous Religious Education and Research and due respect.
7. Establishment of Seminaries of high standards with theological education up to Doctorate level in Theology, Philosophy, Psychology, Anthropology, Sociology and History
8. Networking of all chapters and subchapters.
9. Splinter groups and Sant Deras will decrease with increase in literacy and knowledge.
10. Karamat, Jadu-toona and Black magic will be finished with enlightenment.
11. To free Indian students and scholars from corruption, fear & favor, sycophancy, nepotism and real scholars and qualified folks will replace age-based seniority.
12. Freedom of Gurdwara from discrimination, poor hygiene, old hackneyed beliefs, hypocrisy in rite and rituals, participation of sangat in Path and Keertan rather than Ragees selling Keertan.
13. Lectures and explications in Gurdwara should be based on Gurubani as inscribed in SGGS as explained by Bhai Sahib Singh until we have better explication. All kinds of fictions and mythological anecdotes must be stopped.
14. Langar collections spent on *langar* only and building improvement fund spent separately on buildings only.
15. During *ardas*, repetition of history is not necessary, it distracts attention from mindful prayer, and it should be short and to the point with complete attention. Another distraction, announcing of names of donors, must be stopped. It is nothing but advertisement. Does not God know who does what? *Ardas* of an individual is his/her personal prayer to Waheguru it must be done in private for His bounties and benevolence.

LETTERS TO THE EDITOR

This letter is an impromptu response to an editorial in the February 2005 issue of sikhbulletin.com, under the heading "Bani and Bana". As per the editorial, "For those of us who are calling Diaspora our home, to expect our children to keep long hair and turban/chunni is and will remain a disheartening experience." As a Sikh, born and raised in Western society, I found the above comments to be an absolute disgrace. I have noticed a minority of individuals propagating these sorts of views with the agenda of eliminating the Turban and Unshorn Hair as inherent symbols of the Sikh identity. The sad thing is that Sikhi is, in fact, an extremely egalitarian and progressive philosophy. So it's with great irony that certain people are seeking to re-define it and label the Rehat as 'out-dated' and 'regressive'.

In the same issue of sikhbulletin.com, there's another article entitled "Sikhi: Unfinished Agenda At The Dawn of XXI Century" by a Brazilian lady, Claudia G.S. Martins. Martins' thoughts evidently display a lack of familiarity with Sikh Itihaas and psyche, but nonetheless, she has assumed the responsibility of spreading Sikhism in her native Brazil.

Martins uses the arguments of a patit (clean-shaven/apostate) Sikh, Dr. Virinder Grewal, to support her theory that, "They (Amritdhari-Sikhs) are not aware of the cultural power existent in West, especially in Latin American countries where the indefinite growing of hair and beard and carrying a kirpan full time can represent an obstacle to the spreading of a faith that can change personal lives." In the same article, Martins highlights an 'Agenda for Sikhism for the World' in which she suggests: "Do not consider the adoption of the 5 kakkars as mandatory." Again she derives inspiration from Grewal, "This is taking Sikhism backwards to 17th century." Thanks to sikhbulletin.com, it seems Martins has found the appropriate forum to propagate her "New-Age Sikhi".

We can debate the concept of Rehat 'till the cows come home, but the simple fact is: No matter how we were bestowed the Dastaar and Kes, they are now the fundamental elements that distinguish a Sikh, and are Articles of our Faith. Sikh history is unequivocal in teaching us that there cannot be any compromise on our Sikhi 'sidaq'. I challenge these so called "Sikhs", who negate the relevance of the Kes and Dastaar, to prove otherwise.

Bhai Taru Singh is famous in Sikh history for choosing to part with his head instead of converting to the ruling faith and discarding his Sikh identity and spiritual heritage. Due to the innumerable sacrifices of the Sikh Gurus, the Sahibzadey, and followers like Bhai Taru Singh - the Turban and Unshorn Hair in the Sikh faith are indispensable, and no socio-political or geographical factors

should compromise that.

With regards to Sikhi in the Western hemisphere, there are plenty of successful, thriving Gur-Sikhs who, by walking out of their homes on a daily basis and playing integral roles in mainstream western society, are the true ambassadors of Sikhism.

In support of the above paragraph, I'd like to point readers to the FBI's latest nationwide recruiting ad, which aired on Super Bowl Sunday. The ad features a Sikh-American Intelligence Analyst, and can be found on their website at www.fbi.gov. Images of a Sikh in such a dignified and professional role on mainstream American television are truly inspirational, and can only serve to promote our faith and unique identity in 21st century Western society.

I don't proclaim to be the perfect Sikh, and I'm no role model, but what irks me are these people calling themselves Sikhs who want to re-define Sikhi, and propagate that it is acceptable, in "modern-society" to compromise our Kes and Turbans.

Manbir Singh, Newport Coast, California

[The passionate and harsh outburst of Manbir Singh in defense of his convictions and Sikh ideals is understandable but not acceptable. The Sikh Bulletin is not promoting the discarding of kes and other articles of faith. It is just pointing to the realities of evolution the Sikh community is going through due to the cultural pressures in the multiple and diverse cultural milieu where Sikhs have settled. There is not a civilized corner of the world that Sikhs do not call home. Sikhism is, as Manbir Singh points out, an extremely egalitarian and progressive philosophy. We would like to see it flourish. ED.]

ਨਾਨਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਹਿ

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕੀ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ “ਅੰਮ੍ਰਿਤ” ਦਾ ਅਰਥ, ਅਮਰ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਲ ਹੈ। ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ੮੪ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਅਜੇਹਾ ਜੀਵ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੜਾ ਵੱਢਾ ਡਰ ਕਬੂਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਵਾਲੀ ਅਮਰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭਾਲ ਤੋਂ ਸੁਰਗਾਂ (Paradise) ਦੀ ਕਲਪਣਾ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਦੀਵੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਦੀ ਕਲਪਣਾ ਕਰ ਲਈ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਸਦੀਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਕਥਿਤ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਜਲ’ ਬਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਯਾਨ ਭਾਗ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ‘ਸਿਕੰਦਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮ’ ਦੇ ਨਾਮਣੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਹਾਣੀ, ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਪਰਚੱਲਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨਿਰਮੂਲ ਗਾਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਚਸ਼ਮੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਬੜਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਬੜੀ ਮਾਂਦੀ ਹਾਲਤ ਵਾਲਾ ਪੰਛੀ, ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਹੱਸਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, ਕਿ, ‘ਇਕ ਪੰਛੀ ਤਾਂ ਅਜੇਹੀ ਭਿਆਨ ਭੁੱਲ ਕਰ ਲਏ, ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰਦਾਰ ਮਨੁੱਖ, ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮਹੁਰਾ ਪੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਹਾਸਾ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਕੀ ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ? ‘ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੀ, ਪਰ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾ ਭੈੜਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਪਾਣੀ ਪੀ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਲੰਮੀ ਜਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਅਤੀਅੰਤ ਦੁਖੀ ਹੋ

ਕੇ ਉਸੇ ਮੌਤ ਲਈ ਤਰਲੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਸਦਾ ਲਈ ਦੁਰਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਰਨ ਜੰਮਣ ਵਾਲਾ ਰੱਬੀ ਸਿਧਾਂਤ ਬੜਾ ਰੋਣਕਾਂ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸ ਚਸ਼ਮੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈਣਾ ਅਜੇਹੀ ਮੂਰਖਤਾਈ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣੀ।’ ਪੰਛੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਲੱਗੀ। ਜਿਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨਾਲ ਲਭਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਤੇ ਬਿਨਾ ਹੀ (ਸਿਕੰਦਰ) ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਿਆ।

ਏਧਰ ਸਾਡੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੀ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਚਿੜਕ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਘੜੇ ਦੀ ਨਿਰਮੂਲ ਕਹਾਣੀ ਘੜ ਲਈ। ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗ ਛਿੜ ਪੈਣ ਤੋਂ ਉਸ ਘੜੇ ਵਿਚੋਂ-ਹਰਦੁਆਰ, ਪ੍ਰਯਾਗ, ਨਾਸਕ ਤੇ ਉਜੈਨ, ਚੌਹੀਂ ਥਾਈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਡਿਗੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਕੁੰਭ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਕੇ ਸਦੀਵੀ ਸੁਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਾਸੇ ਦਾ ਭਰਮ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਚਲਤ, ਇਸ ਭਰਮ ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਚੌਹੀਂ ਥਾਈਂ ਕੁੰਭ ਦੇ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰੋੜਾਂ ਯਾਤਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਨੂੰ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਫੀਸ ਭਰ ਕੇ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਮਾਨੋ, ਸਦੀਵੀ ਸਵਰਗੀ ਜਿੰਗਦੀ ਦੇ ਪਰਮਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ-ਨਿਰਮੂਲ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਜਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਆਪਣੀ ਠੋਸ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਖਦਾਈ ਗਾਥਾ, ਪੁਸਤਕ ‘ਬਿੱਪ੍ਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਤੋਂ ਸਚੁ ਦਾ ਮਾਰਗ’ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿਚ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਰਿਹਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ:-

‘ਪਾਪ ਕਰਹਿ ਪੰਚਾਂ ਕੇ ਬਸਿ ਰੇ ॥ ਤੀਰਥਿ ਨਾਇ ਕਹਹਿ ਸਭਿ ਉਤਰੇ ॥

ਬਹੁਰਿ ਕਮਾਵਹਿ ਹੋਇ ਨਿਸੰਕ ॥ ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਾਧਿ ਖਰੇ ਕਾਲੰਕ’ ॥੨॥

{੧੩੪੮}

ਅਮਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਠੱਗੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ, ਪਰ ਅਮਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ’ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਵਸਤੂ ਅਥਵਾ ਜੀਵ ਨਾਸਵੰਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸਾਖੀ ਭਰ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਨ:

(੧)-ਜੇ ਦੀਸੈ ਸੋ ਵਿਣਸਣਾ ਮਨ ਕੀ ਮਤਿ ਤਿਆਗੁ ॥ ੧ ॥{੫੦}

(੨)-ਜੇ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸੰਗਿ ਨ ਗਇਓ ॥ ਸਾਕਤੁ ਮੂੜੁ ਲਗੇ ਪਚਿ ਮੁਇਓ ॥{੨੪੧}

(੩)-ਜੇ ਦੀਸੈ ਸੋ ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ ॥{੩੫੨}

(੪)-ਏਕ ਸਾਚੇ ਨਾਮ ਬਾਝਹੁ ਸਗਲ ਦੀਸੈ ਛਾਰੁ ॥੧॥

(੫)-ਦ੍ਰਿਸਟਿਮਾਨ ਸਭੁ ਬਿਨਸੀਐ ਕਿਆ ਲਗਹਿ ਗਵਾਰ ॥ ੨ ॥ {੮੧੨}

ਦ੍ਰਿਸਟਮਾਨ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੰਨਣਾ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਇਕ ਦੁਖਦਾਈ ਭਰਮ ਹੈ। ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਮਾੜੂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ। ਪਰ ਸਾਡੀ-ਕਰਮ ਕਰਤੂਤ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਇਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਪਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲ, ਜਿਵੇਂ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਸੌਂ ਹੀ ਗਏ ਹੋਈਏ। ਉਸ ਦੁਖਦਾਈ ਨੀਂਦ ਵਿਚੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰ, ਨਾਸ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਬਣਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅੱਟਲ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਮਰ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜਲ ਦੀ ਆਸ ਕਰਨੀ, ਮੂਰਖਾਂ ਦੇ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਵਸੇਬੇ ਵਾਲਾ ਭਰਮ ਹੈ।

ਸੁਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਖੰਡ-ਪਾਠ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਭਾਂਡੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਿਸ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਤੇ ਚੋਗਿਰਦੇ ਬਣੀ ਪਰਕ੍ਰਮਾ ਦੇ ਕੰਢੇ, ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਜਲ ਤਾਂ ਬੜਾ ਕਰਾਮਾਤੀ “ਅੰਮ੍ਰਿਤ” ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਰ ੧੯੮੪ ਵਿਚ ਹੋਏ ਘਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਉਹ ਵੀ ਕੁਟਲ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਕੋਰਾ ਝੂਠ ਇਕ ਠੱਗੀ ਹੀ ਸੀ। ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਕੇ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਜਲ ਵਿਚ ਡਿਗਦੇ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨਿਰੋਏ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਜਲ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰਦੇ ਗਲਦੇ ਸੜਦੇ ਰਹੇ। ਕਦੇ ਨਾ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੰਨੇ ਗਏ ਉਸ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਜਲ ਨੇ ਏਨੀ ਸੜਾਂਦ ਮਾਰੀ, ਕਿ, ਨੇੜੇ ਜਾਣਾ ਬੜਾ ਕਠਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਡੇਰੇਦਾਰ ਸਾਧ-ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਮਾਇਆ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਠੱਗੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕਲਿਆਣ ਮੰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਲਗ ਕੇ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਕਰਾਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀਆਂ ਝੜੀਆਂ ਲਾਈ ਰੱਖੀਆਂ। ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਤ੍ਰ-ਪਾਠਾਂ ਨੇ ਸਿਵਾਏ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ, ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਠੋਸ ਲਾਭ ਪੁਚਾਏ ਦਾ ਜੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਸਦੀਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਜਲ ਦੀ ਅਸਲੀਯਤ ਸਮਝਣ ਲਈ ਆਉ ਆਪਣੇ ਅਨੂਪਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ, ਸਮਝੀਏ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਈਏ :-

- (੧) ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਜਿਨ ਵਡਿਆਈ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਕੀ ਤੇ ਰਤੇ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਏਕੁ ਹੈ ਦੂਜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਮਨੈ ਮਾਹਿ ਪਾਈਐ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ॥
 ਤਿਨ੍ਹੀ ਪੀਤਾ ਰੰਗ ਸਿਉ ਜਿਨ੍ ਕਉ ਲਿਖਿਆ ਆਦਿ ॥ ੧ ॥ {੧੨੩੮}

ਭਾਵ ਅਰਥ- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਦੀ ਸੋਭਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਭਾਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਨਾਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਬੱਝ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਆਤਮਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ-ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰੇ ਹੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜੇਹੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਉਸ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ-ਨਾਸਵੰਤ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੰਨ ਬਹਿਣਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਭਰਮ ਹੈ। ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਰੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਨ-

- (੨) ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰਾ ਸੁਆਮੀ ॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀ ॥
 ਸੰਤਸੰਗਿ ਮਹਾ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਦੇਖਿ ਦਰਸਨੁ ਇਹੁ ਮਨੁ ਭੀਜਾ ਹੇ
 ॥੧੭॥੧॥੩॥{੧੦੭੪}

- (੩) ਮੈ ਮੂਰਖ ਮੁਗਧ ਉਪਰਿ ਕਰਹੁ ਦਇਆ ॥ ਤਉ ਸਰਣਾਗਤਿ ਰਹਉ ਪਇਆ
 ॥ ੩ ॥ ਕਹਤੁ ਨਾਨਕੁ ਸੰਸਾਰ ਕੇ ਨਿਹਫਲ ਕਾਮਾ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕੇ ਪਾਵੈ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮਾ ॥੪॥੮॥{੧੧੭੪}
- (੩) ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸੁਆਮੀ ਤੇਰਾ ਜੋ ਪੀਵੈ ਤਿਸ ਹੀ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸ ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ
 ਕਿਲਬਿਖ ਨਾਸਹਿ ਆਗੈ ਦਰਗਹ ਹੋਇ ਖਲਾਸ ॥੧॥{੧੨੧੧}-ਅੰਮ੍ਰਿਤ

- ਨਾਮੁ ਪੀਆ ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ ਆਘਾਏ ਰਸਨ ਚਖਾ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਖ
 ਸਹਜੁ ਮੈ ਪਾਇਆ ਗੁਰਿ ਲਾਹੀ ਸਗਲ ਤਿਖਾ ॥੨॥੧੭॥੪੦॥ {੧੨੧੬}
- (੫) ਬੋਲਹੁ ਭਈਆ ਰਾਮ ਕੀ ਦੁਹਾਈ ॥ ਪੀਵਹੁ ਸੰਤ ਸਦਾ ਮਤਿ ਦੁਰਲਭ
 ਸਹਜੇ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਭੈ ਬਿਚਿ ਭਾਉ ਭਾਇ ਕੋਉ
 ਬੁਝਹਿ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਵੈ ਭਾਈ ॥ ਜੇਤੇ ਘਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਭ ਹੀ ਮਹਿ ਭਾਵੈ
 ਤਿਸਹਿ ਪੀਆਈ ॥ ੨ ॥{੧੧੨੩}-੩
- (੬) ਡੋਲਤ ਡੋਲਤ ਹੇ ਸਖੀ ਫਾਟੇ ਚੀਰ ਸੀਗਾਰ ॥ ਡਾਹਪਣਿ ਤਨਿ ਸੁਖੁ ਨਹੀ
 ਬਿਨੁ ਡਰ ਬਿਣਠੀ ਡਾਰ ॥ ਡਰਪਿ ਮੁਈ ਘਰਿ ਆਪਣੈ ਡੀਠੀ ਕੰਤਿ
 ਸੁਜਾਣਿ ॥ ਡਰੁ ਰਾਖਿਆ ਗੁਰਿ ਆਪਣੈ ਨਿਰਭਉ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣਿ ॥ ਡੁਗਰਿ
 ਵਾਸੁ ਤਿਖਾ ਘਣੀ ਜਬ ਦੇਖਾ ਨਹੀ ਦੂਰਿ ॥ ਤਿਖਾ ਨਿਵਾਰੀ ਸਬਦੁ ਮੰਨਿ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥ ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ ਆਖੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ
 ॥ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੈ ਦੇਵਸੀ ਤਿਖਾ ਨਿਵਾਰੈ ਸੋਇ ॥ ੩੦ ॥ {੯੩੩}
- (੭) ਉਦਮੁ ਕਰਤ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਆ ॥ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਚਲਤ ਭ੍ਰਮੁ ਸਗਲਾ
 ਖੋਇਆ ॥ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਣਾਇਆ ਮਿਟਿ ਗਏ ਸਗਲੇ ਰੋਗਾ
 ਜੀਉ ॥ ੨ ॥ ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ ॥ ਤੁਧੁ ਆਪਿ ਕਬੀ ਤੈ ਆਪਿ
 ਵਖਾਣੀ ॥ ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ ਸਭੁ ਏਕੋ ਏਕੋ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ਹੋਇਗਾ ਜੀਉ
 ॥ ੩ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸੁ ਹਰਿ ਗੁਰ ਤੇ ਪੀਆ ॥ ਹਰਿ ਪੈਨਣੁ ਨਾਮੁ ਭੋਜਨੁ
 ਥੀਆ ॥ ਨਾਮਿ ਰੰਗ ਨਾਮਿ ਚੋਜ ਤਮਾਸੇ ਨਾਉ ਨਾਨਕ ਕੀਨੇ ਭੋਗਾ ਜੀਉ
 ॥੪॥੧੦॥੧੭॥{੯੯}

- ਮੁਰਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ? :-
- (੮) ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ ਬਿਨਸਿ ਬਿਨਸੈ ਲਗਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਸਥਿਰੁ ਹੋਇ ਜੀਉ
 ॥ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ ਹਰਿ ਰਸਕਿ ਰਸਾਏ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਮੁਖਿ ਚੋਇ
 ਜੀਉ ॥ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸੁ ਪਾਇਆ ਮੁਆ ਜੀਵਾਇਆ ਫਿਰਿ ਬਾਹੁੜਿ
 ਮਰਣੁ ਨ ਹੋਈ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਮਰ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਨਾਮਿ
 ਸਮਾਵੈ ਸੋਈ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਟੇਕੁ ਹੈ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਅਵਰੁ ਨ
 ਕੋਇ ਜੀਉ ॥ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ ਬਿਨਸਿ ਬਿਨਸੈ ਲਗਿ ਗੁਰਮੁਖਿ
 ਅਸਥਿਰੁ ਹੋਇ ਜੀਉ ॥੬॥{੪੪੭}

ਅਰਥ:-ਮਾਇਆ-ਗ੍ਰਸਿਆ ਜਗਤ ਮੁੜ ਮੁੜ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਮਰਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਆਤਮਕ ਮੌਤੇ ਮਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਲੋਂ ਅਡੋਲ-ਚਿੱਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਮੰਤਰ ਪੱਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ-ਜਲ ਚੌਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਰਸ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਰਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ-ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਪਹਿਲਾਂ ਆਤਮਕ ਮੌਤੇ) ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੜ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ (ਆਤਮਕ) ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦੀ। ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਉਹ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਪੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਅਜੇਹਾ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਨਾਲ ਆਸਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ੪॥

ਮਨ ਰੇ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਤਰੁ ਤਾਰੀ ॥
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਜਲੁ ਪਾਈਐ ਜਿਨ ਕਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ ॥
 ਰਹਾਉ ॥{੫੦੬}

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ-ਦਾਸਰਾ

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ

ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਹਾਸ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਕਰਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੜ੍ਹਕਾ 'ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ' ਜਲੰਧਰ, ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ 2005 ਮੰਗਲਵਾਰ ਦੇ 'ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਰਸਾ' ਅੰਕ ਵਿਖੇ ਡਾ: ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਹੈ 'ਬਤੀ ਗੌਰਵਮਈ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ ਮੇਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ'।

ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਮੋਢੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ-ਸਰੂਪ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਨੰਨ ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਤੇ ਗੁਰੂ-ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਿਰਲੱਭ ਜਥੇਦਾਰ 'ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ' ਜੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਗੌਰਵ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਤਿ ਸਨਮੁਖ ਸਿੱਖ ਭਾਈ 'ਮਤੀ ਦਾਸ' ਤੇ ਭਾਈ 'ਸਤੀ ਦਾਸ' ਜੀ ਦੁਆਰਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਰਸਾਇਆਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹਿ ਕੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਾ ਵਰਤਾਇਆ। ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਗੌਰਵ ਵਿੱਚ ਵੀਰਤਾ ਦਾ ਰੰਗ ਭਰਦਾ ਹੈ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਦੀਵਾਨ ਭਾਈ 'ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ' ਦੇ ਬੇਟੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਰਖਿਆ ਤੇ ਪਵਿਤਰਤਾ ਹਿੱਤ ਸ਼ਹੀਦੀ-ਜਾਮ ਪੀਤਾ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਿਖਤ ਹੈ "ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਮੇਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਉੱਘਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨਾਲ ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਸਤੀਦਾਸ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਸਾਕਾ ਆਪਣੇ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਛਿੱਬਰ ਮੇਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਨੰਨ ਸੇਵਕ ਸਨ।

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਿਆਲਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਛਿੱਬਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਹੋਰਨਾਂ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।ਜਦੋਂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰਾ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਨੇ ਬਤੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਈ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਛਿੱਬਰ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਭਾਈ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਛਿੱਬਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਲੀਦਾਨੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਬਤੀ ਅਨੂਠੀ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਨੇ ਸੰਨ ੧੭੬੯ ਵਿੱਚ 'ਬੰਸਾਵਲੀ ਨਾਮਾ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਹਾਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮਿਲਗੋਭਾ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਗਾੜਨ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀਵਾਦ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਤਰ-ਮਈ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖਕ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬਤੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਬਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਸਚਾਈ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ-ਵੱਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਧਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਘਰਾਣਾ ਜਾਂ ਪਰਵਾਰਿਕ ਪਿਛੋਕੜ।

ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਆਪ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਹੋਰਨਾਂ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ

ਸੀ। ਹੁਣ ਇਥੇ ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਐਸੇ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਫਿਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕਿਉਂਕਿ, ਮਨੁੱ-ਵਾਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਆਕਤੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਦੇਵ-ਪੂਜਾ ਦੇ ਖੰਮਾਂ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਉਹ ਬਿਪਰਵਾਦ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਸੁਭਾਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕੁਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪਰੰਪਰਾ। ਉਸ ਦੀ ਕੁਲ ਵੀ ਗੁਰੂ-ਕੁਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ-ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਅੰਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਉਹ ਸਜਣ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਲ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚਲੇ 'ਨਾਨਕ ਕੁਲਿ ਨਿੰਮਲੁ ਅਵਤਾਰਿਉ' (ਪੰਨਾ: ੧੩੯੫) ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਨਾਨਕ-ਕੁਲ' ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵਿਉਹਾਰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾਨਕ-ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ-ਨਾਨਕ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਵੈਸ਼ਨੋ ਦੇਵੀ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਤੇ ਗੰਗਾ ਦੇ ਪੂਜਾਰੀ ਸਨ। ਪਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਹ ਤਰੀਕਾ ਨਾਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ।

ਸੋ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਜੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਦੇ ਇਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪ੍ਰਵਾਰ ਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੇ ਇਤਹਾਸ ਨੂੰ 'ਮੇਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪਰੰਪਰਾ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨਾਲ 'ਮੇਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ' ਜਾਂ 'ਛਿੱਬਰ' ਪਦ ਜੋੜਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹਨ ਅਤੇ 'ਮੇਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ' ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਛਿੱਬਰ' (ਸ਼ਿਵ+ਵਰ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ 'ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਉਪਮਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਹੈ। ਪਰ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਟ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਜੀ ਦੇ ਵਿਖੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰੋਧੀ ਦੇਵਤਾ ਦਸਦਿਆਂ ਸ਼ਿਵ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ "ਸਿਵ ਸਿਵ ਕਰਤੇ ਜੋ ਨਰੁ ਧਿਆਵੈ ॥ ਬਰਦ ਚਢੇ ਡਉਰੂ ਢਮਕਾਵੈ" (ਪੰਨਾ: 874) ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤਾਂ ਰਣ ਛੇੜ ਕੇ ਭਜਣ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਣ ਛੇੜ ਕੇ ਭਜਣ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਨੀਤੀ ਦੱਸ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ, ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦਸਦਿਆਂ ਡਾ: ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ ਆਪ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿ ਸਿੱਧ ਦਾ ਮੇਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਾਜਾ 'ਦਾਹਿਰ', ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਵਣ ਲਈ ਮੁਹੰਮਦ-ਬਿਨ-ਕਾਸਮ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਰਣ ਛੇੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭੱਜ ਆਇਆ ਸੀ।

ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਗੱਲ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਦੇ 'ਬੰਸਾਵਲੀ ਨਾਮੇ' ਦੀ, ਉਹ ਲਿਖਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੇ ਅਸਰ ਥੱਲੇ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ 'ਮੰਨੂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ' ਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ "ਉਤਮ ਜਾਮਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ" (ਚਰਨ: 14-630) ਕਹਿ ਕੇ ਲੇਖਕ, ਜਿਥੇ, ਆਪਣੀ ਜਾਤੀ ਉਤਮਤਾ ਦਰਸਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ

ਉਹ ਦਸਵੇਂ ਚਰਨ ਵਿੱਚ “ਜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਿੱਖ ਹੋਵੈ, ਤਿਸ ਦਾ ਆਦਰ ਸਨਮਾਨ ਬੜਾ ਕਰਨਾ।-354” ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਸਿੱਖ ਹੈ, ਗੁਰ-ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ। ਹਾਂ! ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਟੜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਇਹ ਰਚਨਾ ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ, ਬੂਠ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਲਿਸ਼ਕਾਅ ਕੇ ਬੋਲਣ ਵਿੱਚ ਚਤਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰਇਤਹਾਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕਰ ਡਾ: ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਲਾਲਸਾ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਕੇਵਲ ਰਣ-ਛੋੜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਾਜੇ ਦਾਹਿਰ, ਇਤਹਾਸਕਾਰ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਅਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੋਏ ਅਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ‘ਮੋਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪਰੰਪਰਾ’ ਦੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ, ਡਾਕਟਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਹਨ।

ਪਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਾਗਰੂਕ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹਕਾਮਤ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਭਾਈ ਪਿਰਾਗਾ, ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ, ਭਾਈ ਸਤੀਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਹਾਦਰੀ ਭਰੇ ਕਰਤਵ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪਿਛੇ ਮਾਨਵੀ-ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹਿੱਤ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਗੌਰਵਮਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਰਲ-ਗਵ ਕਰਕੇ ਵਿਗਾੜਨ। ਭੁਲ-ਚੱਕ ਮੁਆਫ਼। ਗੁਰੂ-ਪੰਥ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ: ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’, ਸਾਬਕਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ S.G.P.C. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਨੋਟ: ਹੇਠਲੀ ਲਿਖਤ ਡਾ: ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਜੀਤ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫੌਂਟ ‘ਸਤਲੁਜ’ ਵਿੱਚ ਪੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਫੌਂਟ ਵੀ ਤਹਾਨੂੰ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੜੀ ਗੌਰਵਮਈ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ ਮੋਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ

ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ

ਮੋਹਯਾਲ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਥਾਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੋਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ‘ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਡਾ: ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮੋਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਉੱਘਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨਾਲ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਸਾਕਾ ਆਪਣੇ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਛਿੱਬਰ ਮੋਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਨਿੰਨ ਸੇਵਕ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖ-ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਦੀ ਕੋਤਵਾਲੀ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਚੌਕ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਨੂੰ ਉਬਲਦੀ ਦੇਗ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੋਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਿੰਧ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਾ ਦਾਹਿਰ ਵੀ ਮੋਹਯਾਲ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਅਰਬੀ ਹਮਲਾਵਰ ਮੁਹੰਮਦ-ਬਿਨ-ਕਾਸਿਮ ਨੇ ਸਿੰਧ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਦਾਹਿਰ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਮੋਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਹਲਮ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਚਕਵਾਲ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਕਰਿਆਲਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਿਆਲਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਛਿੱਬਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਹੋਰਨਾਂ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸਨ-ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ, ਜਤੀ ਦਾਸ ਤੇ ਸਖੀ ਦਾਸ। ‘ਇਨਸਾਇਕਲੋਪੀਡੀਆ ਆਫ ਸਿਖਿਜ਼ਮ’ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੀਰਾ ਮੱਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਇਹ ਨਾਂਅ ਦਵਾਰਕਾ ਦਾਸ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਦੇ ਦਾਦਾ ਸਨ। ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ-ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਦਾ ਡੀਲ-ਡੌਲ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਦਸਤੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰਾ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਨੇ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਈ।

ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਛਿੱਬਰ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ‘ਭਾਈ’ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਦਵਾਰਕਾ ਦਾਸ ਛਿੱਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੀਵਾਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਭਾਰ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਦਾ ਚਾਚਾ ਭਾਈ ਦਰਗਾਹ ਮੱਲ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤੇ ਗੁਰੂ

ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੀਵਾਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਚੰਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਨ।

ਛਿੱਬਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਲੀਦਾਨੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਬੜੀ ਅਨੂਠੀ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਨੇ ਸੰਨ 1769 ਵਿਚ 'ਬੰਸਾਵਲੀ ਨਾਮਾ ਦਸਾਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀਆਂ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸਚੇ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਸਹਿ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰਨੇ ਮੋਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਦੋ ਧੜੇ ਉੱਭਰ ਆਏ-ਗਰਮ ਦਲ ਤੇ ਨਰਮ ਦਲ। ਗਰਮ-ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਬਾਲ ਗੰਗਾਧਰ ਤਿਲਕ ਸਨ ਤੇ ਨਰਮ ਦਲ ਵਿਚ ਮਹਾਦੇਵ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਨਡੇ ਵਰਗੇ ਆਗੂ ਸਨ। ਗਰਮ ਦਲੀਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਰਮ ਦਲੀਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਤਬਕਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੰਗ ਬੜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬੜੇ ਸਰਗਰਮ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬੜੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਯੂਰਪ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਨਾਲ ਰੂਸ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ। 1907 ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਯੁਗਾਂਤਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਆਗੂ ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੜੇ ਸਾਰੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਖਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। 1907 ਤੋਂ 1914 ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ 32 ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। 1912 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਾਇਸਰਾਇ ਲਾਰਡ ਹਾਰਡਿੰਗ ਉੱਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਲਈ

ਮਾਸਟਰ ਅਮੀਰ ਚੰਦ, ਅਵਧ ਬਿਹਾਰੀ ਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਈ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਮੋਹਯਾਲ ਛਿੱਬਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਉਸੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਵਿਚੋਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਤੇ ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਨ 1889 ਵਿਚ ਕਰਿਆਲਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। 1910 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬੀ. ਏ. ਬੀ. ਟੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਟੀਚਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਵਿਵਾਹਿਕ ਜੀਵਨ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਉੱਘੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੜੇ ਸਾਰੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੁੜ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਨ।

ਲਾਰਡ ਹਾਰਡਿੰਗ ਉੱਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਅਮੀਰ ਚੰਦ, ਅਵਧ ਬਿਹਾਰੀ ਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਮੁਕੰਦ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਬਾਲਮੁਕੰਦ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਦੌੜ ਕੇ ਪਉੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫੰਦਾ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਾਮ ਰੱਖੀ ਨੇ ਅੰਨ-ਜਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ।

ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਵਰਗੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਬੰਬ ਵਿਸਫੋਟਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਬੰਦਾ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬੜੇ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦਾ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇਕ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੀ. ਐਫ. ਏਡਰੂਜ਼ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਗਏ। ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ

ਜਿਹੜੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਬੜੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਬਾਰੇ ਚੰਗੇ ਪਾਸਿਓਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉੱਠਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਪੰਡਿਤ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਾਲਵੀਆ ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵਰਗੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਦੀਆਂ ਸਨ। ਆਖਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੋਹਯਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਭਾਈ ਪਰਾਗਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਤੱਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀਰਤਾ, ਸ਼ਹੀਦੀ, ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਸਹਿ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ।

ਐਚ-108, ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਪਾਰਕ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110026.

ਕੀ ਸੁਖਮਨੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਹਿਰਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਚੱਪਰਚਿੜੀ ਆਪਣੇ ਲੇਖ, 'ਬਾਬੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਨੇ 'ਭੀ' ਦੇ ਥਾਂ 'ਭਿ' ਉਚਾਰਿਆ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਖਮਨੀ ਦੇ ਗੁਣ ਦੱਸੇ। ਸੁਖਮਨੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਇਤਨੀ ਹੀ ਸੌਂਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਵੀ ਵੜਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਭੇਰਾ ਭਰ ਵੀ ਕੰਮ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਮਨੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੁਸ਼ਮਨ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਸੁਖਮਨੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹਾਲੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਅਜੇ ਬਾਲਕ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ। ਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸੀ? ਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਆਪ ਉੱਸ ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ? ਐਸੇ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾ 139 ਤੇ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਇਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:- ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਗਾਵਰ, ਸਾਕੀ (ਸਾਖੀ). ਸੰਗਯਾ_ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਦੀ ਲੋਕ ਸਾਖੀ ਦੇਣ। ਧਰਮਯੁਦ ਵਿਚ ਜਿਸੇ ਜੀਵਨ ਅਰਪਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੇ ਕਿ ਜੀਵ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ 5 ॥ ਪਵਨੈ ਮਹਿ ਪਵਨੁ ਸਮਾਇਆ ॥ ਜੋਤੀ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਲਿ ਜਾਇਆ ॥ ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਹੋਈ ਏਕ ॥ ਰੋਵਨਹਾਰੇ ਕੀ ਕਵਨ ਟੇਕ ॥1॥ ਕਉਨੁ ਮੂਆ ਰੇ ਕਉਨੁ ਮੂਆ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਿਲਿ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰਾ ਇਹੁ ਤਉ ਚਲਤੁ ਭਇਆ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅਗਲੀ ਕਿਛੁ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਈ ॥ ਰੋਵਨਹਾਰੁ ਭਿ ਊਠਿ ਸਿਧਾਈ ॥ ਭਰਮ ਮੋਹ ਕੇ ਬਾਧੇ ਬੰਧ ॥ ਸੁਪਨੁ ਭਇਆ ਭਖਲਾਏ ਅੰਧ ॥2॥ ਇਹੁ ਤਉ ਰਚਨੁ ਰਚਿਆ ਕਰਤਾਰਿ ॥ ਆਵਤ ਜਾਵਤ ਹੁਕਮਿ ਅਪਾਰਿ ॥ ਨਹ ਕੇ ਮੂਆ ਨ ਮਰਣੈ ਜੇਗੁ ॥ ਨਹ ਬਿਨਸੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੋਗੁ ॥3॥ ਜੇ ਇਹੁ ਜਾਣਹੁ ਸੋ ਇਹੁ ਨਾਹਿ ॥ ਜਾਨਣਹਾਰੇ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ ॥ ਨਾ ਕੋਈ ਮਰੈ ਨ ਆਵੈ ਜਾਇਆ ॥4॥10॥ {ਪੰਨਾ 885}

ਅਰਥ :-ਹੇ ਭਾਈ ! (ਅਸਲ ਵਿਚ) ਕੋਈ ਭੀ ਜੀਵਾਤਮਾ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਪੱਕੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇਹੜਾ ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਪਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ (ਬੇ-ਸ਼ੱਕ) ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵੋ, (ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਤਾਂ) ਇਹ ਇਕ ਖੇਡ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ॥1॥ ਰਹਾਉ।

(ਹੇ ਭਾਈ ! ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜ-ਤੱਤੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ) ਸੁਆਸ ਹਵਾ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, (ਸਰੀਰ ਦੀ) ਮਿੱਟੀ (ਧਰਤੀ ਦੀ) ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੀਵਾਤਮਾ (ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ) ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਦਾ ਹੈ। (ਮੁਏ ਨੂੰ) ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਭੁਲੇਖੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ॥1॥

(ਹੇ ਭਾਈ ! ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਸ ਵੇਲੇ) ਅਗਾਂਹ (ਸਦਾ) ਬੀਤਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਜੇਹੜਾ (ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ) ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਆਖਰ) ਉਸ ਨੇ ਭੀ ਇਥੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। (ਹੇ ਭਾਈ ! ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ) ਭਰਮ ਅਤੇ ਮੋਹ ਦੇ ਬੰਧਨ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ, (ਜੀਵਾਤਮਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਇਹ ਆਖਰ) ਸੁਪਨਾ ਹੋ ਕੇ ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਜੀਵ (ਵਿਅਰਥ ਹੀ) ਬਰੜਾਂਦਾ ਹੈ ॥2॥

ਹੇ ਭਾਈ ! ਇਹ ਜਗਤ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਇਕ ਖੇਡ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਾਹ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਥੋਂ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਂਵ ਕੋਈ ਭੀ ਜੀਵਾਤਮਾ ਕਦੇ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਰਨ-ਜੋਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜੀਵਾਤਮਾ ਕਦੇ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਦਾ ਅਸਲਾ ਜੁ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ॥3॥

ਹੇ ਭਾਈ ! ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਜੀਵਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਸਮਝ ਲਈ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਆਖ-ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿਸ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਉਹ ਮੁੜ ਮੁੜ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ॥4॥10॥

ਮਃ 1॥ ਇਕ ਦਝਹਿ ਇਕ ਦਬੀਅਹਿ ਇਕਨਾ ਕੁਤੇ ਖਾਹਿ ॥ ਇਕਿ ਪਾਣੀ ਵਿਚਿ ਉਸਟੀਅਹਿ ਇਕਿ ਭੀ ਫਿਰਿ ਹਸਣਿ ਪਾਹਿ ॥ ਨਾਨਕ ਏਵ ਨ ਜਾਪਈ ਕਿਥੇ ਜਾਇ ਸਮਾਹਿ ॥2॥ {ਪੰਨਾ 648}

ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ 5 ॥ ਕਾ ਕੀ ਮਾਈ ਕਾ ਕੋ ਬਾਪ ॥ ਨਾਮ ਧਾਰੀਕ ਬੂਠੇ ਸਭਿ ਸਾਕ ॥1॥ ਕਾਹੇ ਕਉ ਮੁਰਖ ਭਖਲਾਇਆ ॥ ਮਿਲਿ ਸੰਜੋਗਿ ਹੁਕਮਿ ਤੂੰ ਆਇਆ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਏਕਾ ਮਾਟੀ ਏਕਾ ਜੋਤਿ ॥ ਏਕੋ ਪਵਨੁ ਕਹਾ ਕਉਨੁ ਰੋਤਿ ॥2॥ ਮੇਰਾ ਮੇਰਾ ਕਰਿ ਬਿਲਲਾਹੀ ॥ ਮਰਣਹਾਰੁ ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਾਹੀ ॥3॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਖੋਲੇ ਕਪਾਟ ॥ ਮੁਕਤੁ ਭਏ ਬਿਨਸੇ ਭ੍ਰਮ ਥਾਟ ॥4॥43॥112॥ {ਪੰਨਾ 188} ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਲਈ www.gurugranthdarpan.com ਤੇ ਜਾਓ ਜੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਾਫ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ ਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੀ ਇਹੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਿਟੀ ਮਿਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਈ, ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ, ਹਵਾ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤੇ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਵਿਚ। ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਭੂ ਮਰਨ ਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਾਲ ਰਹਿਤ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜੋਤਿ ਉਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਈ। ਮਰਿਆ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਭੁਲੇਖੇ ਸਾਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਰੂਪੀ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੰਬੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਹਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਛੜੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ਣਾ ਜੀ। ਮਰੇ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ਬੈਠੀ ਰਹੀ? ਕੀ ਭਾਈ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਭਾਈ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਅਖੌਤੀ ਸਵਰਗ ਨਰਕ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਉੱਥੇ ਕੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਛੋਟਾ ਛੱਡਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਲੋਕ ਇਹ ਨਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਮਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਅੱਡੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਆਕਤੀ ਦਾ ਨਿਕਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਅੱਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਐਸੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬੀ ਆਦਮੀ ਸੀ ਮਰ ਗਿਆ ਤੇ ਉੱਸਦੀ ਖੁਆਸ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਸਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਉੱਸਦੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਲਾਂਬੂ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਅਲਾਹੁਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਵਾਹਿ ਗੁਰੂ ਜੀਓ, ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ, ਬੜਾ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਸੀ, ਦੀ ਵਿਛੜੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ਣਾ”। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਵਰਤਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀ ਕਿ ਉੱਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਸੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮਰੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗੁਰਮੁੱਖ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਰਦਾਸਾਂ ਲੋਕੋ-ਲੱਜੋ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਈਦਾ ਨਹੀ, ਇਹ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਨਾਲੇ ਨਾਲੇ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਬਚਾਓ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਖਮਨੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀ ਲਗਵਾਇਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ. ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ, ‘ਇਤਿਹਾਸ ‘ਚ’ ਸਿੱਖ’ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਨੇ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੱਤਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਛੱਡ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਖਮਨੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਹਿਰਾ ਲਗਵਾਉਣ ਦੀ ਨਹੀ ਸੁਣੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨੰਦ ਪਰ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸੁਖਮਨੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀ ਲਗਵਾਇਆ। ਕੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਤਰਸ ਨਹੀ ਆਇਆ? ਚਲੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਹਿਰਾ ਲਗਵਾ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਦੇੜ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਠਾਣ ਛੁਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਥੇ ਗਏ ਸਨ?

ਇਹੀ ਗੱਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਧਣੀ ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ (ਸੰਤਾਂ?) ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਥਾ ਦੁਰਾਨ ਕਹੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਇਥੇ ਦਾਲ ਗਲਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੋੜਵਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੁਖਸ਼ਮ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋ? ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਬਣੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਸੁਖਸ਼ਮ ਰੂਹਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਾਰਤਲਾਪ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ? ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਿਉਂ? ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਛੂਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ਆਮ ਖਿਆਲ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤਾਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੀਰੋ ਜਦੋਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਹੀ ਨਹੀ ਤਾਂ ਰੂਹਾਂ ਬਸਤਰ ਕਿਸ ਤੇ ਪਹਿਨਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਸ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀ। ਸਿੱਖੀ ਇਸ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਖੰਡਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ

ਪਦਾਇਸ਼/ਉਪਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਮਝਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਨਹੀ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜੀਵ ਨੂੰ ‘ਸੁੱਖ’ ਮਨਾ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀ ਭੇਜਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਲਾਲਚੀ ਨਹੀ। “ਵਡਾ ਦਾਤਾ ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ” ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਤਿਲ ਜਿਨੀ ਵੀ ਤਮਾ/ ਲਾਲਚ ਨਹੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੁੱਖ ਵਾਲੀ ਮਨੋਤ ਵੀ ਨਿਰਾ ਝੂਠ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ, ਵੀਰਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀਆਂ ਕਾਹਣੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਸੰਤ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ ਇਹ ਆਪਣਾ ਪਿੜ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਝੂਠ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀ ਹੁੰਦੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ,

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਂਪਟਨ।

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਇੰਨਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਨੇਡਾ,

ਜਦੋਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ) ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ, ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ ਸਾਹਿਬ (ਅਨੰਦਪੁਰ) ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਗੁ. ਸ਼ੀਸ ਗੰਜ ਸਹਿਬ ਦਿਲੀ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਬੰਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਸੈਨਹੋਜੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦੋਰੇ ਜਾਰੀ ਰਖੇ। ਪਿਛਲੇ ਬੁਧਵਾਰ ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੈਨਹੋਜੇ ਵਿਚ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤੀ ਤਕਰੀਰ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਚਲ ਰਹੇ ਦੌਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੇ ਸਵਾਦੀ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਜਦ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ “ਸਿਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਕਾ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਗਰੁਪ ਦੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਭਾਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਥੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਲਾਤਾਂ ਕਾਰਣ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਚ “ਸਿਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਕਾ” ਦੇ ਆਗੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ “ਜੋਗਾ” ਸਵਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦੂਹਰਾ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੰਤ ਪੰਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਆਇਆ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਰਦ-ਬੁਰਦ ਕਰਕੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਜਦ ਦੁਨਆਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਰਖੀ ਬੈਠੀ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਛਾਪੀ ਹੈ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੋਈ ਆਮ ਕਿਰਤੀ ਸਿਖ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਾਕਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਤੁਰੰਤ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਤਲਬ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਦੂਸਰਾ ਸਰੋਪਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸ. ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਦਾਤੀ ਰੰਗਦੇ ਤੇ ਬੰਨੁਦੇ ਹਨ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ, ਕਨੇਡਾ ਤੋਂ

ਉਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਜੋ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਮੋੜ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੋਗਾ ਆਪਣੀ ਜਜਬਾਤੀ ਅਤੇ ਤਰਕ ਭਰਪੂਰ ਤਕਰੀਰ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕਾ-ਕਨੇਡਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਿਖੀ ਤੋਂ ਦੁਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਪੰਜ ਮੀਲ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕੇ ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂਡੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਿਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧਜੀਆਂ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਸੂਤੋਸ਼ ਤੇ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ ਆਮ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ? ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ ਅਜ ਵਡੇ-2 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਲਾਗੂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੁੰਬ, ਨਾਰੀਅਲ, ਜੋਤਾਂ, ਪੂਫਾਂ, ਮੂਰਤੀਆਂ ਰਖੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਖੰਡਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕਰਮਕਾਂਡ ਹਨ। ਸਿਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ ਨੂੰ ਛੁਡ ਕੇ ਚਾਰ ਸੌ ਪਾਂਚ ਚਰਿਤ੍ਰ, ਅਤਿਲ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਦੇਹਰੇ ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਨਾਲ ਪੋਥੀ ਪਾਠ, ਇਕੋ ਥਾਂ ਜੁੜਵੇ ਕਈ-2 ਪਾਠ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁੰਨਿਆਂ ਮਸਿਆਂ ਸੰਗ੍ਰਹਾਂ ਪੂਜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਸਿਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ? ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਦੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ?

ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਤਲਬ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਇਕਦਮ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਕੀ ਇਹ ਕੌਮ ਨਾਲ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ? ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੇਜਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਥਾ ਟੇਕਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤੁਸੀਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਾਇਰਾ ਬਿਉਨਾ ਯੁਥਾ ਸਿਟੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀਆਂ ਲਗੀਆਂ ਹਨ ਓਥੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਦੂਹਰਾ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਸ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਗ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜਿਕਰ ਹੋਇਆ ਪਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦੇਵੀਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗਾ। ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੂਵੀ ਕੈਮਰਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੈਮਰਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਮਰਾ ਹਾਲੇ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਲਾਲ ਬਤੀ ਅਜੇ ਜਗ ਬੁਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀਸ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਦਿਲੀ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੀ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਸਿਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰੀਕਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੋ ਸਵਾਲ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਂਦਿਆਂ-2 ਤਖਤ ਪਟਨਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਖ ਯੂਥ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ

ਕਹਿਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆਂ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਟਨਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਪਤਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਹਰ ਸਿਖ ਆਗੂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ-ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ “ਜੋਗਾ”, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ “ਰਾਣਾ”, ਪ੍ਰਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਨੀ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਵਦੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ, ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਅਤੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ, ਸਿਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮੰਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸੈਨਹੋਜੇ ਤੋਂ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਵਾਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਵਾਲ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ, ਐਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਚੇਤਨਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿਲ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਆਦਿ ਨੇ ਹਿਸਾ ਲਿਆ।

ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਹੂ ਬਾਰੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ -

ਸ: ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ
ਫਰਵਰੀ 28, 2005

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਦਾ ਉਹ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਹੂ ਸਾਧ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਉਹ ਕਹਾਵਤ ਯਾਦ ਆ ਗਈ "ਕੁਫਰ ਅਜ ਕਾਅਬਾ ਬਰਖੇਜ਼ਦ ਕੁਜ਼ਾ ਮਾਨਦ ਮੁਸਲਮਾਨੀ" (ਜੋ ਕਾਅਬੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੁਫਰ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਸਲਾਮ ਕਿੱਥੇ ਦਿਸੇਗਾ)। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੰਮੇ ਰੌਲ-ਘੜੌਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਧਨਵੰਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ 'ਤਨਖਾਹ' ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਹੀ ਨਵਾਂ ਸੁਹਿਰ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ: ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ, ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਨਵਾਂ ਸੁਹਿਰ) ਨੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ (ਸ: ਦੁਪਾਲਪੁਰ) ਖੁਦ ਹਲਕਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਕਤ ਦੰਭੀ ਸਾਧ ਵਿਰੁੱਧ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਕੇ ਸੱਚਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ੀ ਸਮੇਂ, ਜਥੇਦਾਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ) ਨਾਲ ਤਲਖ਼ ਕਲਾਮੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਕਤ ਪੱਖੀ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ: ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਧਨਵੰਤੇ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦਾ ਚਿੰਠਾ ਲੈ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਗਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ, ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਧੱਕੇ ਮਾਰਕੇ ਬਾਹਰ ਧੱਕਿਆ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੇਦਾਂਤੀ ਸਾਹਿਬ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਹੀ ਜਾਣ, ਪਰੰਤੂ ਉਕਤ 'ਬਾਬੇ' ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਛਪਦੇ ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਦੇ ਮਾਰਚ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪੋ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲੈਣਗੀਆਂ ਕਿ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਕੌਣ ਹੈ? ਸ: ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਨੇ ਇਹ ਇੱਕਸ਼ਾਫ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਨਵੰਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਕੀਲ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ (ਸ: ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ) ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Following May Be Ordered From The Sikh Center Roseville, 201 Berkeley Ave, Roseville, CA 95678

Books by Gurbakhsh Singh Kala Afghana available from Sikh Center Roseville:

1. ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਤੋਂ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਭਾਗ ੧-੨ ਅਤੇ ੧੦ ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ || Eight volume set of “Bipran Ki Reet Ton Sach Da Maarag” Bheta U.S. \$ 10.00 **per volume**. (May be ordered individually)
2. ਮਾਸੁ ਮਾਸੁ ਕਰਿ ਮੁਰਖੁ ਝਗੜੇ 3. ਬਚਿਤਰ ਨਾਟਕ 4. ਗੁਰੂ-ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬. **Note: Items 1,2, 3and 4 combined please add U.S. \$ 10.00 for postage.**

For individual volumes please add \$3 for postag, maximum \$10.00 . Please make checks payable to KTF of N.A. Inc.

Others Books available from Sikh Center Roseville:

8. Sikh Religion and Christianity, author G.S. Sidhu, UK	Bheta \$4.00 including postage	Note: Any 30 copies of Nos. 8-11 donation \$100.00 For free distribution by donor.
9. Sikh Religion and Islam, authors G.S. Sidhu and Gurmukh Singh, UK	Bheta \$4.00 including postage	
10. An Introduction to Sikhism, author G.S. Sidhu, UK	Bheta \$4.00 including postage	
11. Panjab and Panjabi, author G. S. Sidhu, UK	Bheta \$5.00 including postage	
12. Teaching Sikh Heritage To The Youth, author Dr. Gurbakhsh Singh.	Bheta \$5.00, including postage. For bulk copies please write to Canadian Sikh Study and Teaching Society #108, 1083 SE Kent St. Vancouver, B.C. V5X4V9, Canada.	
13. “Sikhs in Hisotry” by Dr. Sangat Singh, Paper Back, Bheta \$10.00, Hard Back, Bheta \$15.00, including postage.		
14. SGPC publications FREE . We pay the postage.		
15. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਰਣੈ, ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ, ਅੰਬਾਲਾ Bheta \$5.00 including postage		

Books and CDs available from other sources:

16. Avtar Singh Dhami, 3336 Bridge Road, Hayward, CA 94545. Religious bks. Dr. Sahib Singh’s ‘SGGS Darpan’ www.gurugranthdarpan.com
17. Guru Granth Sahib- French Translation: Jarnail@sympatico.ca

CDs: (1) ‘Sikh Di Pachhaan’ Free 23 hr CD on 25 topics answering most commonly asked questions about Sikhi on the basis of Gurbani by Prof. Darshan Singh Khalsa (Ex-Jathedar): Interfaith Charities, 1540 Barton Road #222, Redlands, CA 92373. www.Interfaithcharities.org

(2) Gurbani-CD Free by Dr. Kulbir Singh Thind, MD, 3724 Hacienda Street, San Mateo, CA 94403, USA
 ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਤੋਂ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਭਾਗ ਸੱਤਵਾਂ ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਕੁਛ ਕਾਪੀਆਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹਨ।
 ਆਪ ਜੀ ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹਨ॥

Your kind donations are used to print religious literature and this Bulletin.

Khalsa Tricentennial Foundation of North America Inc.
 The Sikh Center Roseville
 Gurdwara Sahib Roseville
 201 Berkeley Ave
 Roseville, CA 95678

Address
 Label
 Here

If you do not wish to receive this bulletin, please write ‘do not mail’ across the label and return to sender.
 If you wish for someone else to receive it, please provide us with their mailing address. Thank you.